

Landgoederenzone Numansdorp

Een Landschapsplan voor de Torensteepolder

Januari 2008
712.400.80

Midstate V.O.F.

KuiperCompagnons

Ruimtelijke Ordening, Stedenbouw, Architectuur, Landschap
City & Regional Planning, Urban Design, Architecture, Landscape

Inhoudsopgave

I INLEIDING	5	4 KANSEN EN DOELSTELLINGEN	21
1.1 Rood voor groen	5		
1.2 Achtergrond	5		
1.3 Landschapsplan	5	5 LANDSCHAPSPLAN	25
1.4 Overleg met Gemeente, Waterschap en Hoekscheewaards Landschap	7	5.1 Planbeschrijving	25
1.5 Leeswijzer	7	5.2 Planaspecten / planfacetten	31
		5.2.1 Nationaal Landschap	31
		5.2.2 Privé – publiek toegankelijk	33
		5.2.3 Recreatie en ontsluiting	33
		5.2.4 Hydrologie	37
		5.2.5 Ecologie	39
		5.2.6 Grondbalans	43
2 PLANGEBIED	9		
2.1 Ontstaansgeschiedenis	9	6 INRICHTING, BEHEER EN SUBSIDIES	45
2.2 Cromstrijen	11		
2.3 Torensteepolder	11	LITERATUUR	46
		COLOFON	47
3 BELEIDSKADER	15		
3.1 Nationaal Landschap	15		
3.2 Natura2000	17		
3.3 Ganzengebied	17		
3.4 Nieuwe Landgoederen	19		

Numansdorp

Schuringsedijk

Torensteepolder

trekkerstation

Schuringsche Haven

Molenpolder

Hoge Zandse Polder

Torensteepoldersekade

rentmeesterswoning

Nieuwe Oosterse Polderdijk

insteekhaven

Polder de Oostersche Bekade Gorzen

Fort Buitensluis

Numansgors

Hollandsch Diep

I. Inleiding

I.1 Rood voor groen

Door de ontwikkeling van landgoederen in het buitengebied kunnen groene doelen worden gerealiseerd. De Provincie Zuid-Holland vindt een klein beetje rood daarbij acceptabel, omdat bij deze zogenaamde rood-voor-groen-constructie een win-win-situatie ontstaat. Enerzijds wint de bevolking omdat 90% van een nieuw landgoed openbaar moet zijn. Anderzijds wint de natuur omdat natuurontwikkeling wordt gerealiseerd, die door particuliere landgoedeigenaren wordt gefinancierd (Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland 2007).

I.2 Achtergrond

De Gemeente Cromstrijen stelt in de Ontwikkelingsvisie 'De Verdieping' dat ze streeft naar een zuidwaartse uitbreiding van de kern van Numansdorp (KuiperCompagnons 2005). Midstate V.O.F is eigenaar van gronden ten zuiden van Numansdorp en heeft in samenspraak met de Gemeente (maar onder verantwoordelijkheid van Midstate) een Masterplan opgesteld voor Numansdorp-Zuid (KuiperCompagnons 2007). Dit Masterplan Numansdorp aan het Hollandsch Diep moet de leidraad gaan vormen voor de toekomstige (gefa-seerde) uitbreiding van Numansdorp richting het Hollandsch Diep, met verblijfsrecreatie op eilanden in de Molenpolder, een dorpse woonuitbreiding rondom de insteekhaven en in de westzijde van de Torensteepolder en de ontwikkeling van een landgoederenzone ten oosten van deze dorpsuitbreiding (zie kaart blz. 6). Het plan is niet bedoeld als een kant en klaar ontwikkelingsplan, maar vooral als een verkenning van de kansen. Het definieert de ruimtelijke en functionele hoofdlijnen en legt de potenties vast vanuit ruimtelijk en landschap-pelijk oogpunt.

I.3 Landschapsplan

Voorliggend Landschapsplan vormt de nadere uitwerking van de land-goederenzone. De ontwikkeling van de landgoederen gaat vooraf aan de mogelijke toekomstige zuidelijke uitbreiding van Numansdorp. Dit land-goederenplan kijkt daarom niet alleen naar de bestaande situatie, maar is ook gebaseerd op de kaart uit het Masterplan (zie ook hoofdstuk 4). Zo kan een ideale afstemming plaatshebben tussen de verschillende ontwik-kelingen. Ook is rekening gehouden met de ontwikkeling van het nieuwe buitendijkse natuurgebied in Polder de Oostersche Bekade Gorzen (zie kaart blz 22).

Midstate wil twaalf landgoederen ontwikkelen in het westelijk deel van de Torensteepolder: zes ten noorden van de Torensteepoldersekade en zes ten zuiden hiervan: totaal ongeveer 65 ha. Daarnaast zijn ook de bewo-ners van Torensteepoldersekade 9 voornemens een drietal landgoederen te ontwikkelen in het gebied aangrenzend aan de oostzijde van het terrein van Midstate, aan de zuidzijde van de Torensteepoldersekade.

De vijftien landgoederen vormen samen een aaneengesloten gebied. Conform de nota Regels voor Ruimte dient 90% van elk landgoed voor het publiek toegankelijk te zijn en ingericht te worden met natuur (zie par. 3.4) (Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland 2007). Dit Landschapsplan moet worden gezien als een overkoepelend globaal inrichtingsplan voor het openbare deel van alle door Midstate en de bewoners van Toren-steepoldersekade 9 te ontwikkelen landgoederen samen. Het zal dienen als een landschappelijke kapstok waaraan de Gemeente de individuele inrichtingsplannen voor de verschillende landgoederen zal toetsen. Het Landschapsplan is geen toetsingskader voor de inrichting van het private deel van de landgoederen, de huiskavel. Wel stelt voorliggend plan grenzen aan de ligging van de huiskavel en schrijft het richtlijnen voor de randen van de huiskavels voor.

- Wonen met dorps karakter
- Recreatief wonen omgeven door water
- Landgoed
- Bijzonder gebouw
- Landmark locatie
- Nationaal Landschaps Centrum Numansdorp
- Nieuwe binnen haven
- Permanent open verbinding met het Hollands Diep

MASTERPLAN NUMANSDORP AAN HET HOLLANDS DIEP

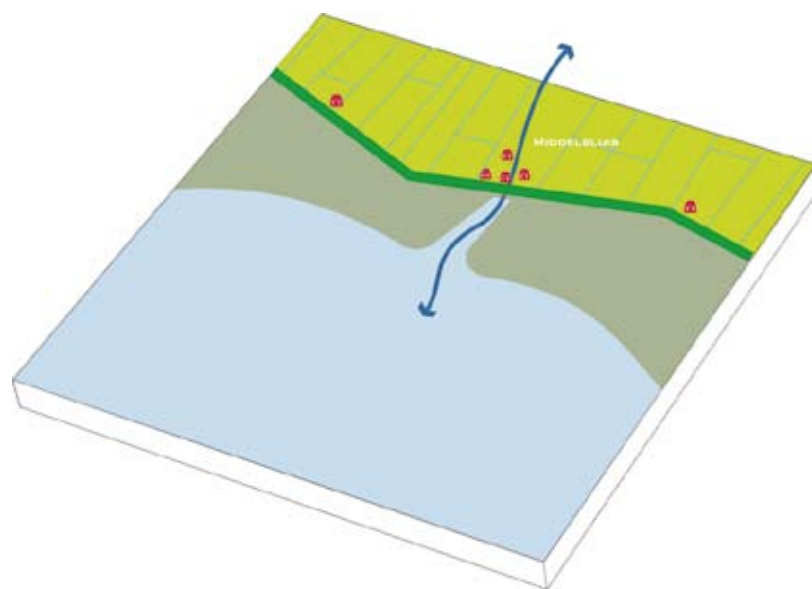
I.4 Overleg met Gemeente, Waterschap en Hoekschevaards Landschap

Tijdens het opstellen van dit Landschapsplan is vroegtijdig in overleg getreden met de Gemeente Cromstrijen, het Waterschap Hollandse Delta en het Hoekschevaards Landschap teneinde een breed draagvlak te creëren. Dit plan kan op de steun rekenen van al deze partijen.

I.5 Leeswijzer

In voorliggend plan worden de verschillende aspecten van het landschapsplan beschreven, alsmede de landschappelijke context en het relevante beleidskader. In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied en zijn omgeving. In hoofdstuk 3 wordt kort ingegaan op het relevante beleidskader. In hoofdstuk 4 komen de kansen en doelstellingen aan bod. Hoofdstuk 5 beschrijft het feitelijke Landschapsplan. In dit hoofdstuk worden ook de verschillende planfacetten besproken: landschappelijke opbouw, de verhouding tussen privé en openbaar, recreatie en ontsluiting, hydrologie, ecologie en grondbalans. In hoofdstuk 6 wordt kort aangegeven hoe de inrichting van het gebied en het beheer kunnen worden gerealiseerd. Hierbij worden ook kort vde subsidiemogelijkheden geïnventariseerd.

Fase 1

Inpoldering 'Groot Comstrijen'.
Middelsluis ontstaat bij de sluis, op de kruising van dijk en de centrale (water)route.
Buitendijks op- en aanslibbing van schorren.

Fase 2

Inpoldering 'Polder Numansdorp'.
Buitensluis (later Numansdorp) ontstaat in het verlengde van Middelsluis, op de kruising van de dijk en de centrale (water)route.
Buitendijks op- en aanslibbing van schorren.

8

Fase 3

Inpoldering 'Molenpolder' en 'Torensteepolder'.
Vaarroute naar Buitensluis blijft gehandhaafd; de historische as naar Middelsluis en verder wordt steeds meer een landroute.
Fort Buitensluis wordt aangelegd ter bescherming van de haven.

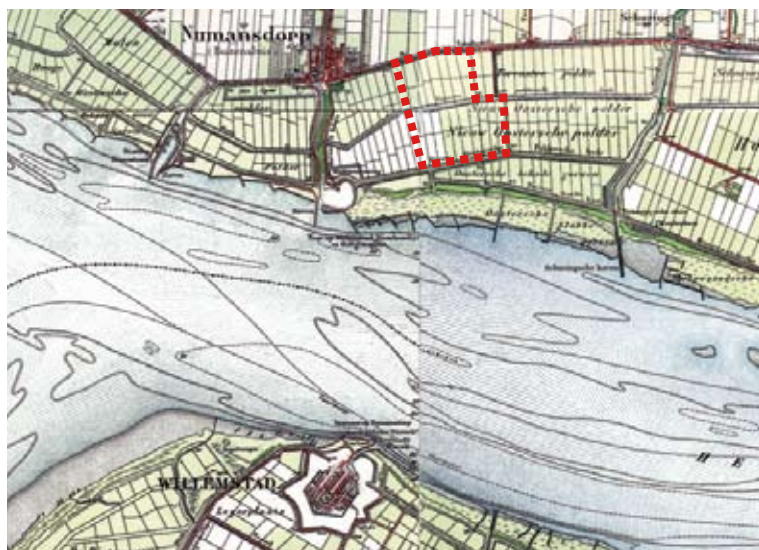

Fase 4

Middelsluis en Numansdorp blijven uitbreiden langs de historische as.
Met de aanleg van de A29 veranderen echter de verkeersstromen.
Langs het Hollandsch Diep ontstaan allerehande vormen van recreatie.

2. Plangebied

Dit hoofdstuk beschrijft het plangebied en zijn omgeving. In paragraaf 2.1 wordt de ontstaansgeschiedenis van de Hoeksche waard en het plangebied besproken. Paragraaf 2.2 gaat in op de ligging van het plangebied in het landschap van de Gemeente Cromstrijen en in paragraaf 2.3 wordt de huidige situatie in het plangebied zelf alsmede het direct aangrenzende gebied beschreven.

Verkavelingspatroon rond 1900.

2.1 Ontstaansgeschiedenis

In 1421 overstromde de Sint Elisabethsvloed het gebied dat nu Hoeksche Waard heet. Vóór de Sint Elisabethsvloed hoorde het oostelijk deel van het gebied bij de Grote Waard en het westelijk deel bij het voormalige eiland Putten. Na deze overstroming waren alleen de polders Munnikenland en Sint Anthoniepolder en enkele dijken nog over, als een eiland.

Na de Sint Elisabethsvloed is door toedoen van de mens de huidige Hoeksche Waard stapsgewijs ontstaan door opeenvolgende inpolderingen. De Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen heeft hier een zeer belangrijke rol in gespeeld. De Ambachtsheerlijkheid was een oude vorm van bestuur. Er werd een gebied mee aangeduid dat onder gezag stond van een ambachtsheer, die grote macht had. De Ambachtsheerlijkheid is ruim 500 jaar geleden ontstaan en heeft ruwweg alle grond tussen Westmaas, Strijen en Zuid-Beijerland gewonnen (Van Dijk 1992). Aan de randen van de bestaande polders werden aangeslibde slikken en schorren omdijkt en ingepolderd. Buitendijks slibde steeds klei tegen de nieuwe dijken op. Verder van de dijken was de stroming sterker en sloeg vooral grover materiaal (zand) neer. Na voldoende opslibbing werden de schorren ingepolderd. Dit proces herhaalde zich steeds waardoor telkens meer land werd teruggewonnen op de zee: het 'nieuwland'. Zo is het ook het gebied van de huidige Gemeente Cromstrijen ontstaan, dat voornamelijk uit bedijkte aanwasolders bestaat; het noordelijk deel van de Torensteepolder is in 1687 ontstaan; het deel ten zuiden van de Torensteepoldersekade in 1758. Het resulteerde in het karakteristieke bestaande landschap, met langgerekte polders begrensd door dijken met bomenlanen. De ontginning heeft van noord naar zuid plaatsgehad, waarbij vanuit nieuwe boerderijen aan de zuidzijde van de dijken het nieuwe land is ontgonnen.

De jonge zeeklei in het gebied was bijzonder geschikt voor akkerbouw. De grond in de Torensteepolder en Westerse Polder was echter rond 1900 nog voor de veeteelt in gebruik. Ten zuiden van het dorp lagen ook griend- en rietbedrijven. In de jaren tachtig van de twintigste eeuw werd in de Hoeksche Waard begonnen met een grootscheepse ruilverkaveling. In de Gemeente Cromstrijen heeft deze voor een schaalvergroting van de kavels gezorgd. Vooral ten zuiden van Numansdorp is het voor de Hoeksche Waard typische kleinschalige polderpatroon verdwenen. De buitendijkse gronden werden gedeeltelijk als recreatieterrein in gebruik genomen. De Torensteepolder en de oostelijker gelegen Hogezandse Polder waren tot voor kort nog in eigendom van de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen. Onlangs zijn de gronden echter verkocht.

1 Torensteepoldersekade

2 Schuringsedijk

3 Zicht over Torensteepolder naar Nieuwe Oosterse Polderdijk

4 Houtwal tussen Torensteepoldersekade en Schuringsedijk

Massa-ruimte

5 Een polderkamer

2.2 Cromstrijen

Het landschap in de Gemeente Cromstrijen bestaat vandaag de dag veelal uit open polders, waarvan de meeste gronden in gebruik zijn voor akkerbouw. Een klein deel van de grond is in gebruik voor fruitteelt (boomgaarden). In het relatief grootschalige open aanwas-polderlandschap is de verkaveling kleinschalig, maar zijn de ruimtelijke eenheden groot. De weidsheid van het landschap is kenmerkend. Er is weinig bebouwing aanwezig in de polders. Langs polderwegen en kreken staat geen hoog opgaande beplanting. Binnen het poldersysteem worden de ruimtes voornamelijk begrensd door met bomenlanen beplante dijken en door de kernen, waaronder Numansdorp. De buitendijkse gebieden langs het Hollandsch Diep bestaan uit rietgronden, bos en weidegrond.

Samengevat vormen de volgende elementen tezamen de hoofdstructuur van het landschap van Cromstrijen:

- oost-west gerichte, langgerekte aanwas-polders;
- bebouwingslinten op de dijken met één tot drie rijen bomen aan weerszijden (populieren en / of essen);
- kleinschalige bebouwing aan de zuidzijde, grootschalige bebouwing aan de noordzijde van de dijken;
- kreken door de polders, nauwelijks beplant;
- plaatselijk boomgaarden;
- ten noorden en oosten van Numansdorp de meest open gebieden, de laatste aanwas-polders (ten zuiden van Numansdorp), waaronder de Torensteepolder, zijn meer besloten;
- kreken door de polders, nauwelijks beplant;
- plaatselijk boomgaarden;
- ten noorden en oosten van Numansdorp de meest open gebieden, de laatste aanwas-polders (ten zuiden van Numansdorp), waaronder de Torensteepolder, zijn meer besloten;

2.3 Torensteepolder

De Torensteepolder is gelegen direct ten zuidoosten van Numansdorp. Het plangebied van de landgoederen ligt in het westelijk deel van de Torensteepolder. Het gebied wordt in een noordelijk en een zuidelijk deel verdeeld door de Torensteepoldersekade die oost-west door de gehele polder loopt (foto 1). Het is een oude kade, die vroeger de grens vormde tussen de Torensteepolder (noordelijk van de kade) en de Nieuwe Oostersche Polder (zuidelijk van de kade). Tegenwoordig is de kade afgegraven en slechts een halve meter hoger dan het bestaande maaiveld. Ter hoogte van het terrein van Midstate is de kade ruim 20 m breed. De noordkant ervan is beplant met een laan van twee rijen populieren met een dichte ondergroei van essen-hakhout. Een weggetje loopt over de zuidkant van de kade met langs de zuidrand nog een derde rij populieren, zonder ondergroei. De naam Nieuwe Oostersche Polder is verdwenen; tegenwoordig wordt met de Torensteepolder het gebied aan weerszijden van de kade bedoeld, zo ook in dit Landschapsplan.

De Torensteepolder wordt aan de noordzijde begrensd door de Schuringsdijk met zijn vier rijen essen (foto 2). Op een deel van deze dijk bevindt zich een bebouwingslint. Aan de zuidzijde vormt de Nieuwe Oosterse Polderdijk de grens met Polder de Oostersche Bekade Gorzen. Onderlangs deze dijk staat aan de zijde van de Torensteepolder (ter hoogte van het plangebied) een enkele rij populieren (foto 3). Deltanatuur is momenteel bezig met een plan om Polder de Oostersche Bekade Gorzen weer in open verbinding te brengen met het aangrenzende Hollandsch Diep. Polder de Oostersche Bekade Gorzen zal worden ingericht als buitendijks natuurgebied met kreken, poelen, graslanden en struwelen (zie kaart blz. 22).

Direct ten westen van de Oostersche Bekade Gorzen ligt Numansgors, een semi-openbare buitendijkse 'woonbuurt' met recreatiewoningen en jachthaventjes aan het Hollandsch Diep. Verder westelijk ligt Fort Buitensluis uit 1793, aan de monding van het historische havenkanaal van Numansdorp.

Deltanatuur is enerzijds de verzamelnaam voor nieuwe, grote waterland-schappen die straks de Biesbosch en de rivieroeveren en kuststranden van de Zuid-Hollandse eilanden zullen moeten verbinden. Anderzijds is het de naam van het samenwerkingsverband van diverse overheden en maatschappelijke organisaties die deze natuurgebieden aan het ontwikkelen zijn.

..... eigendom bewoners Torensteepoldersekade 9

..... eigendom Midstate

Het havenkanaal begrenst de Torensteepolder aan de westzijde. Een brede kreek, de Schuringsche Haven, begrenst de polder aan de oostzijde. Beide waterlopen liggen echter op enige afstand van het plangebied.

Middenin de Torensteepolder en vlak ten oosten van het plangebied ligt een groot trekkerstation van de voormalige Ambachtsheerlijkheid. Ook ligt hier de rentmeesterswoning, die onderdeel zal gaan vormen van één van de drie landgoederen van de bewoners van Torensteepoldersekade 9. Een onverhard weggetje loopt ter hoogte van het trekkerstation van de kade naar de Nieuwe Oosterse Polderdijk. Dit weggetje ligt net binnen de oostgrens van het terrein van de bewoners van Torensteepoldersekade 9.

Het huidige landgebruik in de polder bestaat uit akkerbouw. Tijdens de ruilverkaveling in de vorige eeuw zijn kleinere kavels samengevoegd, waardoor het plangebied nu uit één grote kavel aan de noordzijde en één aan de zuidzijde van de Torensteepoldersekade bestaat. De kavels vallen zelfs niet geheel binnen het plangebied; ze zijn elk ruim 30 ha groot (alleen al de delen binnen het plangebied).

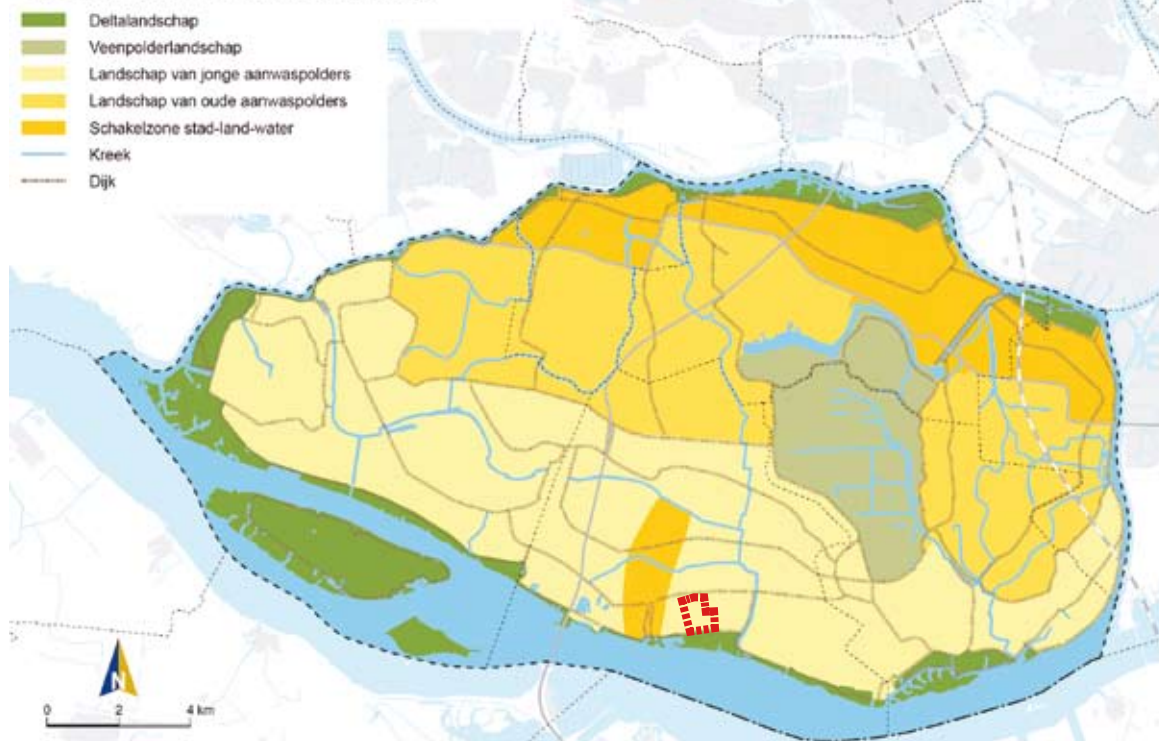
Ondanks de grootschalige verkaveling heeft de Torensteepolder een relatief besloten karakter. Ofschoon de (beplante) dijken oost-west lopen en ook de Torensteepolder langgerekt in diezelfde richting ligt, is geen sprake van lange open gebieden tussen de dijken. Dit komt door de aanwezigheid van een aantal houtwallen (foto 4, blz. 12) met populieren die noord-zuid tussen Schuringsedijk en Torensteepoldersekade en tussen Torensteepoldersekade en Nieuwe Oosterse Polderdijk liggen. Hierdoor bestaat het landschap ten zuiden van de Schuringsedijk uit verschillende 'landschappelijke kamers' (foto 5, blz. 12): openheid binnen beplante dijken en houtwallen.

Cultuurhistorische waarden zijn niet aanwezig in het plangebied en de trefkans op archeologische sporen is laag (Provincie Zuid-Holland 2007). De bodem bestaat uit kalkrijke zeeklei (lichte klei en soms zware zavel). Volgens de Bodemkaart van Nederland liep er in 1960 een smalle rugvormige terreinverheffing door de zuidelijke Torensteepolder, mogelijk een oude kwelderwal (Stichting voor Bodemkartering 1967). Deze is in de huidige situatie echter niet meer herkenbaar in het landschap; waarschijnlijk is de wal vergraven ten tijde van de ruilverkaveling. Er zijn derhalve geen aardkundige waarden in het gebied aanwezig.

In de omgeving van het plangebied ligt een aantal bedrijven. In een 'grip op locatie-analyse' van Witteveen+Bos wordt ingeschat dat de huidige geluidsuitstraling van bedrijven niet over het plangebied zal lopen (Witteveen+Bos 2006). Eventuele tegengestelde belangen met het trekkerstation zijn niet aan de orde nu de activiteiten van het trekkerstation zijn beëindigd.

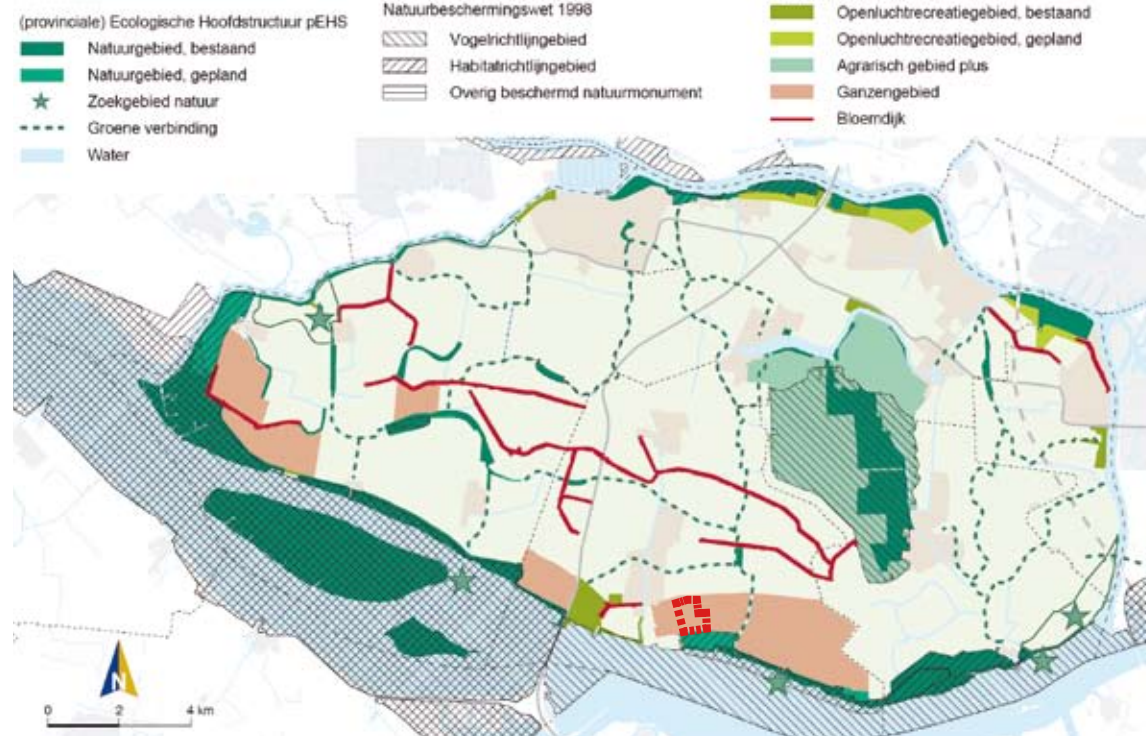
Strategiekaart kwaliteitszoning

Kaart Kwaliteitszoning Streekplanherziening Zuid-Holland Zuid, Hoeksche Waard (Provinciale Staten 2007)

14

Natuur

Kaart Natuur Streekplanherziening Zuid-Holland Zuid, Hoeksche Waard (Provinciale Staten 2007)

3. Beleidskader

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de meest relevante beleidsaspecten voor de ontwikkeling van nieuwe landgoederen in de Torensteepolder: Nationaal Landschap (paragraaf 3.1), Natura2000 (paragraaf 3.2), ganzengebied (paragraaf 3.3) en uiteraard nieuwe landgoederen (paragraaf 3.4). In hoofdstuk 5 zal worden getoond hoe met deze zaken is omgegaan in het Landschapsplan.

Openheid & polderpatroon

Dijken

Kreken

3.1 Nationaal Landschap

De Hoeksche Waard is aangewezen als Nationaal Landschap. Nationale Landschappen worden in de Nota Ruimte beschreven als 'gebieden met internationaal zeldzame of unieke en nationaal kenmerkende landschapskwaliteiten, en in samenhang daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten' (Ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ 2006). Landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten van Nationale Landschappen moeten behouden worden, duurzaam beheerd en waar mogelijk versterkt. Vanuit dit oogpunt is een aantal zaken voor dit Landschapsplan van belang binnen een Nationaal Landschap:

- toename van de toeristisch-recreatieve betekenis is belangrijk;
- 'behoud door ontwikkeling' is het uitgangspunt van het ruimtelijk beleid;
- maatvoering, schaal en ontwerp zijn bepalend voor het behoud van landschappelijke kwaliteiten bij ruimtelijke ontwikkeling;

In de Herziening streekplan Zuid-Holland Zuid, Hoeksche Waard (Provinciale Staten 2007) zijn voor het Nationaal Landschap Hoeksche Waard de volgende kernkwaliteiten aangegeven:

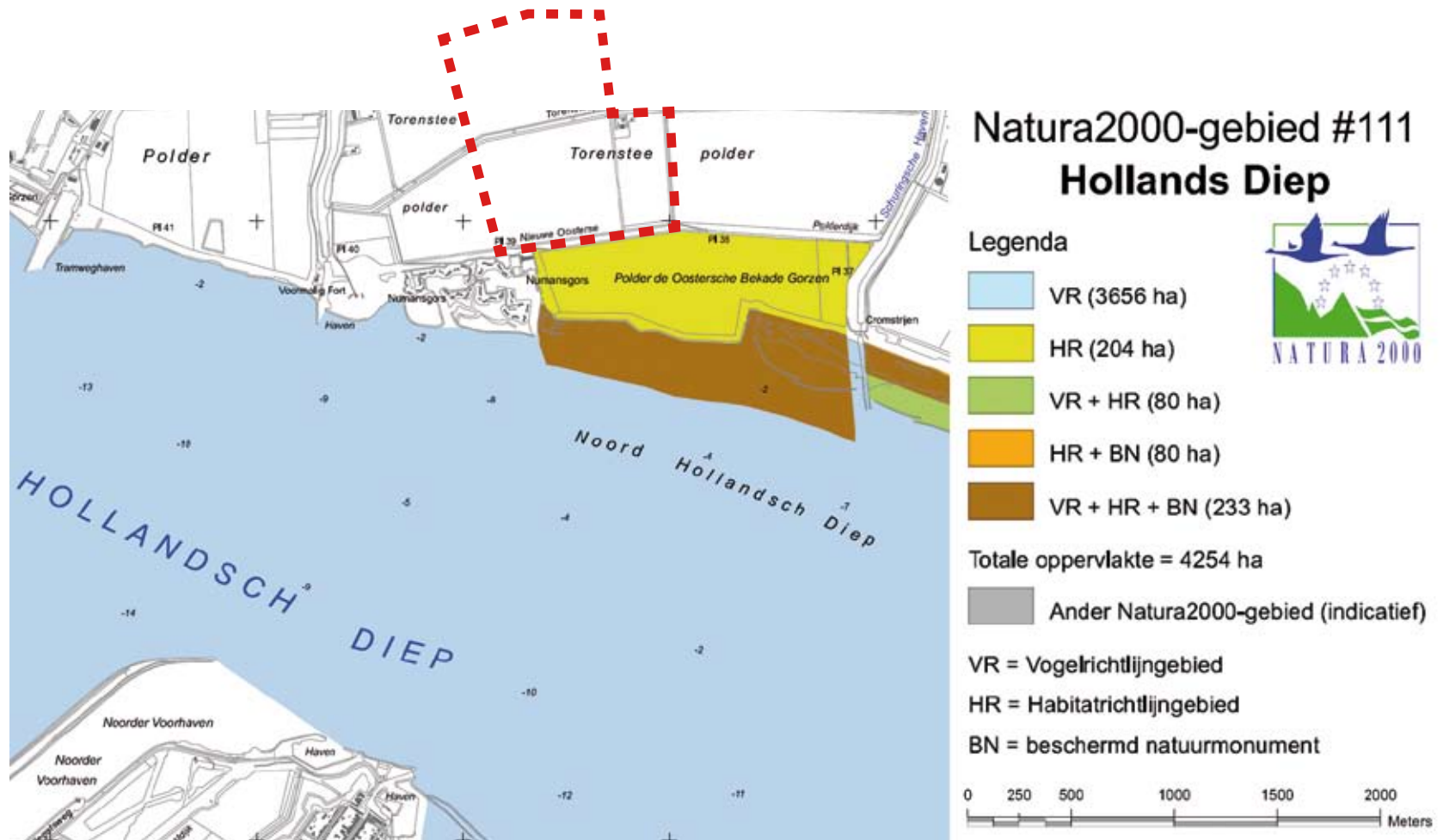
- openheid;
- polderpatroon;
- dijken & kreken;
- eilandkarakter.

Deze kernkwaliteiten zijn leidend bij ruimtelijke ontwikkeling.

In het Streekplan wordt de Hoeksche Waard opgedeeld in een vijftal zones. Het plangebied valt binnen de zone 'landschap van jonge aanwasolders'. Hier staat behoud en versterking van een relatief kleinschalige landschapsstructuur centraal. Het accent van de ruimtelijke ontwikkeling ligt weliswaar op duurzame grondgebonden landbouw, maar er zijn ook mogelijkheden voor natuurontwikkeling en recreatief medegebruik indien dit samengaat met versterking van de landschappelijke kwaliteiten.

Eilandkarakter

Begrenzing Natura 2000-gebied 'Hollands Diep' (Ministerie van LNV 2007)

Lepelaar

Grauwe gans

Noordse woelmuis

3.2 Natura2000

De Torensteepolder grenst aan de zuidzijde aan Polder de Oostersche Bekade Gorzen, die onderdeel uitmaakt van het Habitatrichtlijngebied Hollands Diep (oeverlanden). Samen met het Vogelrichtlijngebied Hollands Diep is dit gebied door het Ministerie van LNV bij de Europese Commissie voorgedragen om te worden aangewezen als één Natura2000-gebied: Hollands Diep (Ministerie van LNV 2007). Natura2000 vormt een te realiseren netwerk van Europese natuurgebieden.

Het Habitatrichtlijngebied Hollands Diep (oeverlanden) omvat, naast Polder de Oostersche Bekade Gorzen, de Hoogezandsche Gorzen en de Oostersche Slobbegorzen. Deze gebieden zijn beschermd voor de protectie van de Noordse woelmuis.

Het nabijgelegen Hollandsch Diep is aangewezen als Vogelrichtlijngebied voor de bescherming van grote aantallen overwinterende en rustende Grauwe ganzen. Daarnaast is het gebied voor enkele (andere) ganzen- en eendensoorten van belang, alsmede voor Lepelaar. Het gaat hierbij om overwinteraars en / of trekvogels; voor broedvogels is het Hollandsch Diep van minder groot belang. Grauwe, Kol- en Brandgans en Smient (eendensoort) komen onder meer voor in de Hoogezandsche Gorzen en Oostersche Slobbegorzen en de ondiepe waterzone erlangs. Dit gebied ligt op een kleine kilometer ten zuidoosten van het plangebied. Andere eendensoorten (Kuifeend, Krakeend, Wilde eend) rusten en foerageren vooral in de ondiepe oeverzone van het Hollandsch Diep, in de winterperiode.

De status van Vogelrichtlijngebied of Habitatrichtlijn brengt met zich mee dat er voor de bijbehorende doelsoorten geen significante negatieve effecten mogen optreden als gevolg van ruimtelijke ontwikkeling. De zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten in de gebieden mogen dus niet in gevaar komen door de ontwikkeling van de landgoederen.

Het Natura2000-gebied (in procedure) is ook onderdeel van de Ecologische Hoofd Structuur (EHS), waarin natuurgebieden binnen Zuid-Holland en binnen Nederland met elkaar worden verbonden. Overigens is de Schuringsche Haven ook onderdeel van de EHS. Deze genormaliseerde oude kreek is een ecologische verbindingszone (Provinciale Staten 2007). De Schuringsche Haven ligt ruim een kilometer ten oosten van het plangebied.

3.3 Ganzengebied

De aanleg van landgoederen is in principe overal in het landelijk gebied mogelijk, met uitzondering van de EHS en bestaande openluchtcreatiegebieden (Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland 2007). De Torensteepolder ligt niet binnen dergelijke gebieden. Wel is de Torensteepolder in de streekplanherziening onderdeel van een 'ganzengebied': een foerageergebied voor overwinterende ganzen, gelegen in 'agraris gebied' (Provinciale Staten 2007). Volgens de nota Regels voor Ruimte (het planologisch beoordelingskader voor nieuwe landgoederen) mogen hier wel nieuwe landgoederen worden ontwikkeld, maar moet het foerageergebied voor ganzen 'op adequate wijze' worden beschermd bij ruimtelijke plannen (Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland 2007).

1. Er dient aantoonbaar sprake te zijn van een grote ruimtelijke kwaliteitsverbetering, waarbij aanwezige waarden versterkt worden.
2. De landgoederen dienen elk minimaal 5 ha groot te zijn en elk in principe een aaneengesloten gebied te vormen. De nieuwe landgoederen dienen aan te sluiten op bestaande bebouwingsclusters en –linten in het buitengebied.
3. Minimaal 90% dient voor het publiek toegankelijk te zijn. De recreatieve functies op het landgoed dienen een extensief karakter te hebben en mogen niet conflicteren met de bij het gebied passende natuurdoeltypen en natuurwaarden.
4. Deze 90% dient ingericht te worden met groene en / of blauwe functies die voldoen aan bij het gebied passende natuurdoeltypen (conform het Handboek Natuurdoeltypen van Bal et al. 2001).
5. Bij het ontwikkelen van een landgoed dient op last van het Waterschap voldoende waterberging te worden gerealiseerd.
6. Maximaal 10% van het nieuwe landgoed behoort tot het niet publiek toegankelijke deel: de huiskavel. De huiskavel mag voor maximaal 20% worden bebouwd.
7. De recreatieve functies op het landgoed sluiten waar mogelijk aan bij de recreatieve structuren in de omgeving en bevorderen de automobiliteit naar en op de landgoederen niet in onevenredige mate.
8. Het Landschapsplan dient te worden voorgelegd aan de Gemeente Cromstrijen, die het plan toetst aan het onderhavige planologische beleidskader en daarbij beoordeelt of het plan een duidelijke ruimtelijke kwaliteitsverbetering oplevert.
9. Het Landschapsplan bevat een paragraaf inzake uitvoering en beheer, waarmee de continuïteit van het beheer in de beoogde vorm wordt gegarandeerd.

3.4 Nieuwe Landgoederen

In de Nota Ruimte vraagt het Rijk de provincies een planologisch kader op te stellen voor het thema bebouwing in het buitengebied. Het Rijk doelt daarbij onder meer op de mogelijkheden voor nieuwbouw gekoppeld aan een substantiële kwaliteitsverbetering van natuur, water landschap en / of recreatie. Hiermee wordt ook de ontwikkeling van nieuwe landgoederen bedoeld (Ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ 2006).

Daarop heeft de Provincie Zuid-Holland in de nota Regels voor Ruimte verwoord waaraan vanuit provinciale optiek gemeentelijke en regionale plannen moeten voldoen om bovenstaande opgave te kunnen verwezenlijken. In deze nota is ook de verplichte koppeling met de Natuurschoonwet (NSW) losgelaten (Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland 2007).

De Commissie Hoeksche Waard (CHW) stelt dat eenduidige toetsingscriteria voor aanvragen voor de ontwikkeling van nieuwe landgoederen noodzakelijk zijn en dat de huidige provinciale richtlijnen voor de Hoeksche Waard nog niet specifiek genoeg zijn. De landgoederen moeten passen in het landschap van de Hoeksche Waard, maar ook binnen het beleid van de gemeenten. Daarom is door de gemeenten en de CHW een nadere invulling gegeven aan de provinciale criteria, waarbij geldt dat de gemeente / regio vrij is om 'strenger' beleid te voeren, maar dat het beleid niet soepeler kan zijn dan het provinciale beleid. Een en ander wordt in de Nota Nieuwe Landgoederen in de Hoeksche Waard verwoord (Commissie Hoeksche Waard 2005).

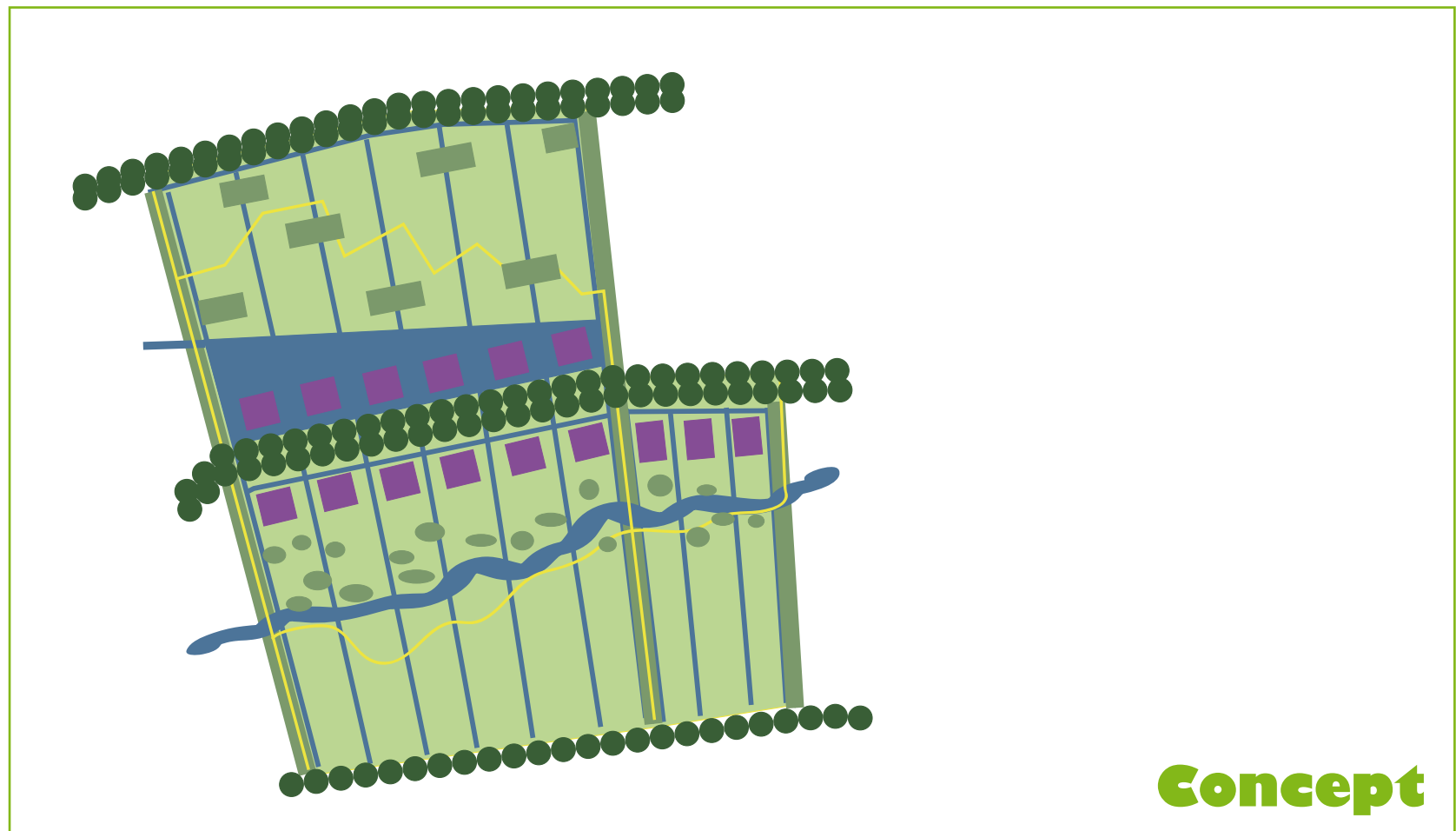
Volgend uit bovenstaand beleid zullen de nieuwe landgoederen in de Torensteepolder aan de hiernaast staande criteria moeten voldoen (hier worden alleen de voor dit Landschapsplan relevant geachte criteria genoemd).

Zoals onder punt 4 vermeld wordt, vloeit uit het beleid van de Provincie en de regio voort dat het voor publiek toegankelijke deel van de landgoederen moet worden ingericht met "groene en / of blauwe functies die voldoen aan bij het gebied passende natuurdoeltypen". Daarnaast mag (hooguit) een beperkt deel beplant worden met hoogstamboomgaarden. Kort gezegd komt het erop neer dat in het overgrote deel van het gebied buiten de huiskavel de inrichting en het beheer in het teken moeten staan van natuur. Daarmee onderscheiden landgoederen in de Hoeksche Waard zich van de traditionele landgoederen onder de vroegere NSW (van voor 1 juni 2007). Onder de oude NSW gold slechts de eis dat 30% van de totale oppervlakte van een landgoed uit bos moest bestaan (of 20% uit bos en minimaal de helft uit natuurterreinen). In Zuid-Holland en dus ook in de Hoeksche Waard wordt met een 'landgoed' feitelijk bedoeld een huiskavel met een landhuis, gelegen in een (open) natuurgebied, in plaats van een landhuis met een parkachtige landschapstuin waarvan slechts een beperkt deel uit bos (of natuurterrein) bestaat. Het woord 'landgoed' heeft daarmee een andere betekenis gekregen.

Torensteepoldersekade, de ruggengraat van de landgoederenzone

Concept

4. Kansen en doelstellingen

Uitgangspunt van voorliggend Landschapsplan is dat particulieren een landhuis kopen in een natuurgebied, dat ze zelf creëren en onderhouden. In tegenstelling tot bij de klassieke landgoederen kan het voor publiek toegankelijke deel beter gezien worden als een natuurgebied dan als een parklandschap (zie par. 3.4)

Door de ontwikkeling van landgoederen wordt in de Torensteepolder een aantrekkelijk woonmilieu gecreëerd. Van de totstandkoming van landgoederen zullen echter niet alleen de toekomstige bewoners profiteren, maar ook de bewoners van Numansdorp en van de gehele Hoeksche Waard. Er wordt van de momenteel ontoegankelijke Torensteepolder een voor publiek toegankelijk, aantrekkelijk wandelgebied gemaakt met een natuurlijke uitstraling. Het gebied vormt op deze wijze ook een schakel tussen Numansdorp en het Hollandsch Diep en de natuurontwikkeling in Polder de Oostersche Bekade Gorzen. Tegelijkertijd wordt een ecologisch arm akkerbouwgebied omgevoerd in een gebied met een grote ecologische betekenis. Er zal meer landschappelijke variatie komen, zonder dat de bestaande hoofdstructuur van openheid tussen dijken met bomenlanen en houtwallen wordt aangetast. Dit alles zal gebeuren met private financiering.

Het plan biedt een unieke kans om twaalf tot vijftien nieuwe landgoederen in de Hoeksche Waard geclusterd aan te leggen, waardoor één aaneengesloten natuur- en recreatiegebied ontstaat. Door het geconcentreerd aanleggen van deze landgoederen treedt niet tot nauwelijks versnippering op van (open) agrarisch gebied.

Het Masterplan Numansdorp aan het Hollandsch Diep vormt de basis voor dit Landschapsplan (KuiperCompagnons 2007). In het Masterplan wordt een beschrijving gegeven van de potenties van de Torensteepolder als landgoederenzone. Naast de potenties als landelijk woongebied, worden ook de ruimtelijke, hydrologische, ecologische en recreatieve kansen en doelstellingen beschreven. Deze zaken vormen het vertrekpunt bij het opstellen van het Landschapsplan voor de landgoederen in de Torensteepolder:

Landschappelijke kansen en doelstellingen

- behoud van de open polderkamers met de groene randen (dijken);
- behoud van de Torensteepoldersekade als groene route vanaf de historische insteekhaven van Numansdorp het open landschap in;

- de besloten, private huiskavels met de landhuizen liggen als een 'los bebouwingslint' aan weerszijden van de dichte populierenlaan van de Torensteepoldersekade;
- openheid wordt in de overige, voor publiek toegankelijke delen (90%) van de landgoederen behouden;
- het oude verkavelingspatroon uit 1900 wordt in een nieuwe vorm terug gebracht;
- royale doorzichten tussen de woonkavels;
- de huiskavels aan de noordkant van de Torensteepoldersekade worden omgeven door water;
- het beleefbaar maken van het eilandkarakter van de Hoeksche Waard, door het creëren van uitzichten over de oevers en het Hollandsch Diep.
- de landgoederenzone moet kunnen gaan fungeren als overgangsgebied tussen de mogelijke toekomstige uitbreiding van Numansdorp en het open polderlandschap ten oosten daarvan: openheid en zichtlijnen moeten tot in het nieuwe Numansdorp-Zuid kunnen doorlopen.

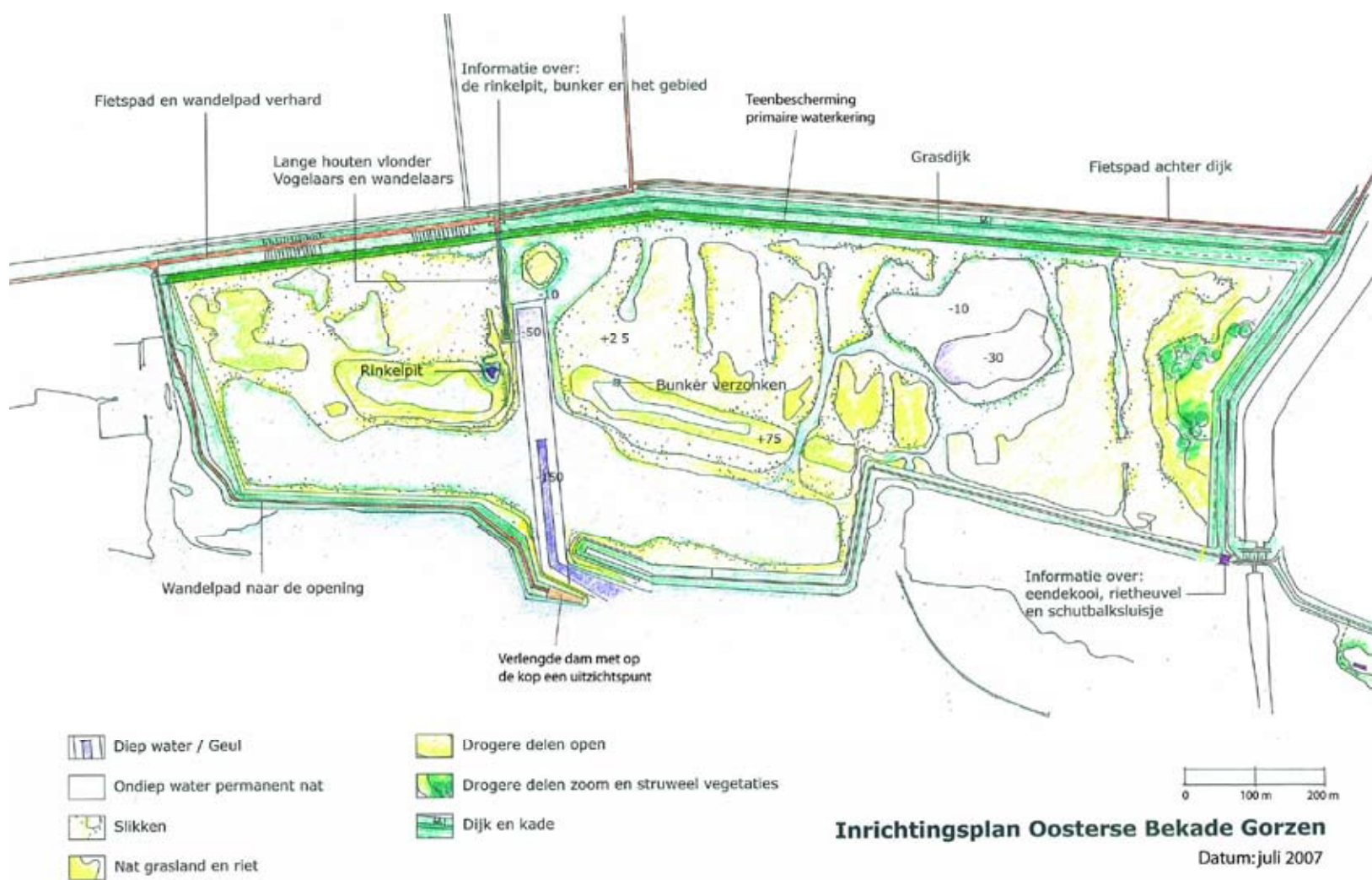

Naar een publiek toegankelijke Torensteepolder

Kans: realiseren van kanoroute van insteekhaven naar Schuringsche Haven via de landgoederenzone

22

Bron: Deltanatuur

Hydrologische kansen en doelstellingen

- realisatie van minimaal 13,3 ha waterberging in de westelijke Torensteepolder (landgoederenzone plus het gebied ten westen daarvan tot aan de insteekhaven);
- één peilgebied in de westelijke Torensteepolder;
- water wordt ingelaten vanuit de insteekhaven van Numansdorp en oostwaarts afgevoerd naar de Schuringsche Haven;
- aanleg van nieuwe waterlopen, waarvan één als verwijzing naar de oude kreken in de Hoeksche Waard;
- de waterlopen zijn relatief diep met flauwe oevers en oever- en waterplanten ten behoeve van een verbetering van de waterkwaliteit.

Recreatieve kansen en doelstellingen

- realisatie van een recreatieve landgoederenroute vanuit het dorp door het open natuurlandschap van de landgoederen, bijvoorbeeld gekoppeld aan de nieuwe waterlopen (zoals de kreek): zo ontstaat een ommetje vanuit Numansdorp;
- realisatie van een kanoroute vanuit de insteekhaven via de landgoederenzone naar de Schuringsche Haven;
- het openbaar toegankelijk maken van dijken zoals de Nieuwe Oosterse Polderdijk.

Ecologische kansen en doelstellingen

- het groenblauwe deel inrichten met natuurdoeltypen die typisch zijn voor de regio, zoals bloemrijke graslanden, natte strooiselruigtes en moerassen, en die ook aansluiten op de geplande natuurontwikkeling in Polder de Oostersche Bekade Gorzen;
- doelsoorten: vogels (Grauwe gans – winterfoerageergebied – en riet- en struweelvogels zoals Bruine kiekendief, Blauwborst, en Sprinkhaanzanger), zoogdieren (zoals Noordse woelmuis), vissen (zoals Bittervoorn en Kleine modderkruiper), amfibieën en insecten (zoals libellen en vlinders);
- zorgen voor een juiste afstemming tussen natuur en recreatief medegebruik, onder meer voor overwinterende Grauwe ganzen.

Bruine kiekendief

Blauwborst

5. Landschapsplan

LEGENDA

Voor publiek toegankelijk deel landgoed
(minimaal 90% van oppervlakte)

Water
(kreeken, vijvers, sloten)

Glanshaverhoiland

Wilgengriend

Pioniermoeras

Rietmoeras

Natte strooiselruigte

Kamgrasweide

Wilgenstruweel

Elzen-essenhakhout

Houtwal met populieren,
iepen en / of essen

Hoogstamboomgaard

Wilgenstruweel als
erfafscheiding huiskavel

Knotwilgen als
erfafscheiding huiskavel

Privaat deel landgoed
(maximaal 10% van oppervlakte)

Huiskavel (vorm indicatief)

Bouwwolume landhuizen
(vorm en ligging indicatief;
max. 20% van huiskavel)

Voor publiek toegankelijke route
(minimaal 25 m / ha landgoed)

Gecombineerd
fiets- / wandelpad,
met fietsparkeerplaatsen

Wandelpad

Route naar
hoogstamboomgaard &
oprit huiskavel

Omgeving

Essenlaan
op Schuringsedijk

Populierenlaan met
onderbegroeiing van
essenhakhout
op Torensteepolderse Kade

Losse populierenrij
langs
Nieuwe Oosterse Polderdijk

Dijk

Bestaand agrarisch gebied

Natuurontwikkeling
(Deltanatuur)
in Polder de Oosterse
Bekade Gorzen

Bestaande bebouwing

Bestaande asfaltweg

0 100 200 300 400 500 meter

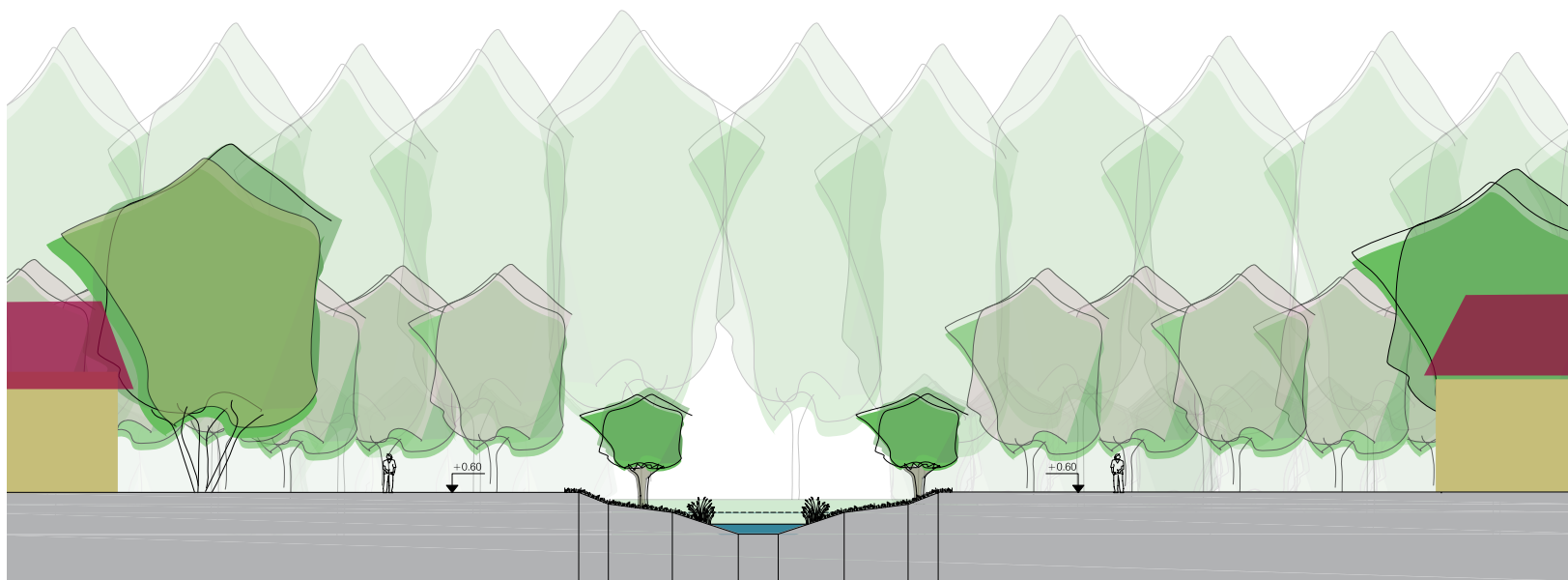
In dit hoofdstuk wordt het feitelijke landschapsplan beschreven (paragraaf 5.1). Vervolgens worden de verschillende planfacetten nader toegelicht: Nationaal Landschap, verhouding privé – publiek toegankelijk, recreatie en ontsluiting, hydrologie, ecologie en grondbalans (paragraaf 5.2).

5.1 Planbeschrijving

De gehele landgoederenzone bestaat uit één aaneengesloten gebied. Alle landgoederen zijn tussen de 5,0 en 6,5 ha groot. De Torensteepoldersekade vormt de grens tussen het noordelijk deel en het zuidelijk deel van de landgoederenzone. Ten noorden van de kade komen zes landgoederen te liggen; ten zuiden ervan komen eveneens zes landgoederen (binnen het terrein van Midstate), mogelijk nog aangevuld met nog eens drie landgoederen aangrenzend aan de oostzijde (op het terrein van de bewoners van Torensteepoldersekade 9).

In noord-zuid richting vormt de landgoederenzone de overgang tussen het rationeel verkavelde agrarische gebied aan de noordzijde en het (toekomstige) natuurlijke deltalandschap aan de zuidzijde. De zes noordelijke landgoederen krijgen een strakke verkaveling die verwijst naar het agrarisch grondgebruik ten noorden van de Schuringsedijk. Elk landgoed heeft één kavel met één natuurdoeltype, refererend aan de verbouw van verschillende gewassen op verschillende kavels. Daartoe kent elke kavel zijn eigen maaiveldhoogte (natter of droger) en eigen beheersvorm (maaien of begrazen). Van west naar oost gaat het om de volgende typen natuur: glanshaverhoiland, wilgengriend, pioniermoeras, rietmoeras, natte strooiselruigte en kamgrasweide. De zuidelijke landgoederen krijgen een meer natuurlijke vormgeving met een krekensysteem met een aaneengesloten rietveld dat door de strakke verkaveling slingert. Het krekensysteem bestaat uit een noordelijke en een zuidelijke hoofdtrak die aan de oostkant van het gebied samenkomen. Op de beide hoofdtrakken komen vele kleinere takken uit. In de krekensystemen liggen verschillende eilandjes. Ten zuiden van de krekensystemen liggen mozaïeken van kamgrasweiden en glanshaverhoilanden.

In oost-west richting vormen de landgoederen de overgang tussen aan de westzijde het gebied rondom de insteekhaven, met Numansgors, Fort Buitensluis en het toekomstige verblijfsrecreatiegebied op eilanden in de Molenpolder en aan de oostzijde het meer open agrarische gebied in de Torensteepolder en Hoge Zandse Polder. Als de dorpse uitbreiding van Numansdorp aan het Hollandsch Diep (gefaseerd) ten zuiden van Numansdorp zal worden gerealiseerd, zal de landgoederenzone een overgang vormen van rood naar groen: de verweving van Numansdorp en het polderlandschap van de Hoeksche Waard. Bij deze verweving spelen de bestaande dijken en Torensteepoldersekade een belangrijke rol.

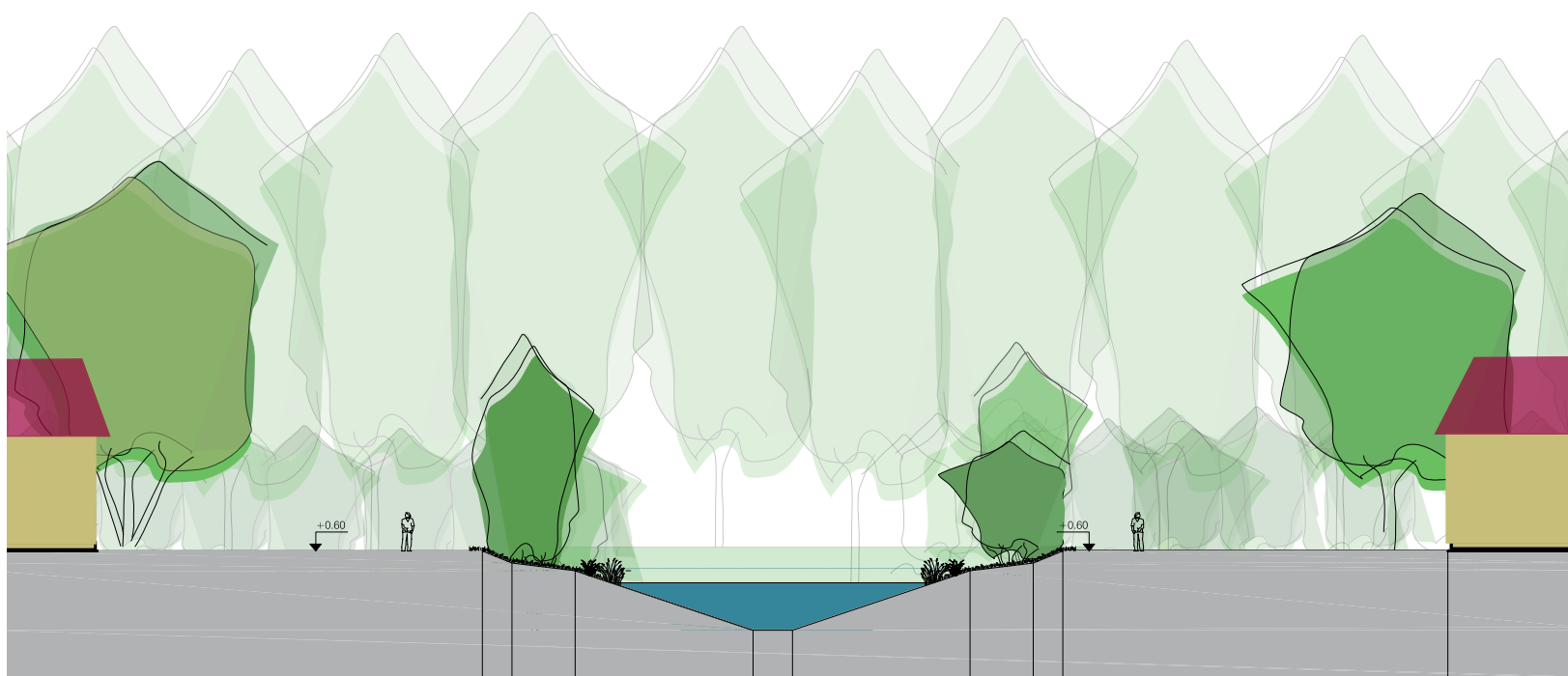

west

oost

*Principeprofiel tussen kavels ten zuiden van Torensteepoldersekade
smalle sloten en huiskavels afgezet met knotwilgen*

26

oost

west

*Principeprofiel tussen kavels ten noorden van Torensteepoldersekade
brede sloten en huiskavels afgezet met houtsingels*

poldersekade een belangrijke rol. Deze belangrijke ruimtelijke structuren lopen door de verschillende gebieden en vormen zo de landschappelijke dragers. Naast deze bestaande structuren wordt water geïntroduceerd als nieuw verbindend element. Hoewel water geen ruimtevormend element is zoals dijken en bomenlanen, kan water wel doorzichten open houden, waardoor visuele relaties tussen de verschillende gebieden ontstaan. Vanuit de insteekhaven van Numansdorp zal water worden ingelaten in nieuwe waterlopen. Ten noorden van de Torensteepoldersekade komt een rechte waterloop uit op een brede en strak vorm gegeven waterpartij in de landgoederenzone. In deze waterpartij komen de huiskavels te liggen. Ten zuiden van de kade komt een organisch vorm gegeven kreek te liggen die vanaf de inlaat bij de insteekhaven naar de verschillende (zuidelijke) landgoederen loopt. Deze kreek heeft nog een brede noordelijke tak, die alleen binnen het landgoederengebied ligt. Al het water dat door de landgoederen loopt, komt uiteindelijk uit in de nieuw te realiseren hoofdwatergang langs de zuidkant van de Torensteepoldersekade. Deze hoofdwatergang loopt verder door het agrarische gebied naar de Schuringsche Haven.

In de landgoederenzone wordt het oude verkavelingspatroon van voor de ruilverkaveling uit de vorige eeuw op een nieuwe manier geïntroduceerd. Door het opnieuw aanbrengen van sloten wordt niet alleen de oude landschappelijke structuur hersteld, maar kunnen tevens grenzen tussen de verschillende landgoederen worden aangegeven zonder dat hiervoor hekken hoeven te worden geplaatst. De sloten garanderen bovendien royale doorzichten vanaf de Torensteepoldersekade naar de natuur achter de huiskavels.

De bestaande landschappelijke hoofdstructuur wordt gerespecteerd en blijft fungeren als ruimtelijke drager; de bestaande karakteristieke opbouw van het landschap (groene randen met open polderkamers) wordt behouden. De Torensteepoldersekade met zijn drie rijen populieren en dichte ondergroei van essenhakhout zal de ruggengraat vormen van het gebied: een groene toegangsweg met aan weerszijden de huiskavels als een transparant bebouwingslint. Dit 'losse' lint sluit aan op het bestaande bebouwingscluster in de Torensteepolder waar zich onder meer het voormalige trekkerstation en de rentmeesterswoning van de Ambachtsheerlijkheid bevinden. In het geval van een zuidelijke uitbreiding van Numansdorp sluit het landgoederenlint aan de westzijde aan op Numansdorp-Zuid en zal zo een overgang vormen tussen dorp en buitengebied. De openheid wordt bewaard doordat de huiskavels in een relatief smalle zone langs de zwaar beplante kade liggen. De huiskavels kunnen een relatief besloten karakter krijgen met naast bebouwing hoog opgaande erfbeplanting, al naar gelang de wensen van de toekomstige bewoners. De achterliggende, veel grotere en voor publiek toegankelijke gebieden (min. 90% van de oppervlakte) hebben een open karakter.

De oostelijke, noordelijke en zuidelijke landschappelijke randen blijven onveranderd: aan de noordkant de Schuringsedijk (met essenlaan), aan de zuidkant de Nieuwe Oosterse Polderdijk (met populierenrij onderlangs) en aan de oostzijde de noord-zuid liggende houtwal (populierenlaan met ondergroei). De oostelijke rand van het terrein van de bewoners van Torensteepoldersekade 9 wordt eveneens gevormd door een houtwal. Deze bestaande structuren vormen de grens met het omliggend agrarisch of buitendijks gebied. Aan de westzijde zal een nieuwe houtwal met een bomenlaan van essen of iepen worden aangelegd tussen de Schuringsedijk, Torensteepoldersekade en Nieuwe Oosterse Polderdijk. Deze houtwal wordt daarmee de grens met het agrarisch gebied ten zuiden van de kern van bestaand Numansdorp, waar mogelijk in de toekomst de zuidelijke uitbreiding van het dorp aan het Hollandsch Diep zal komen te liggen.

Knotwilgen als erfafscheiding tussen de huiskavels aan de zuidzijde

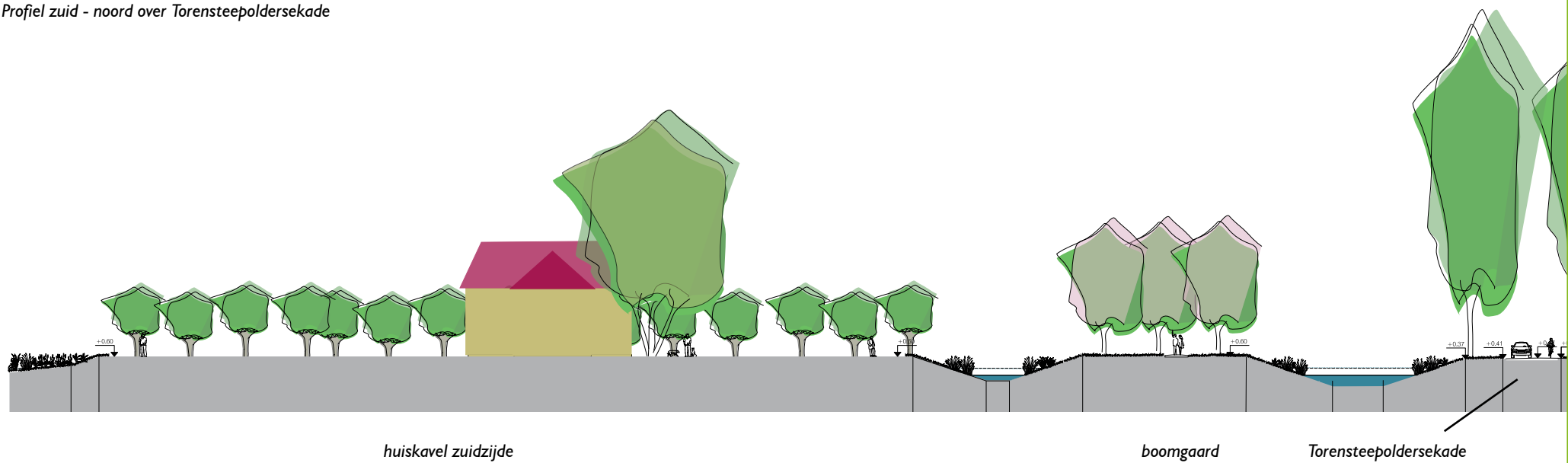

Torensteepoldersekade ter hoogte van nr. 9, de oude rentmeesterwoning

Essenhak hout als onderbegroeiing langs de noordzijde van de Torensteepoldersekade

Profiel zuid - noord over Torensteepoldersekade

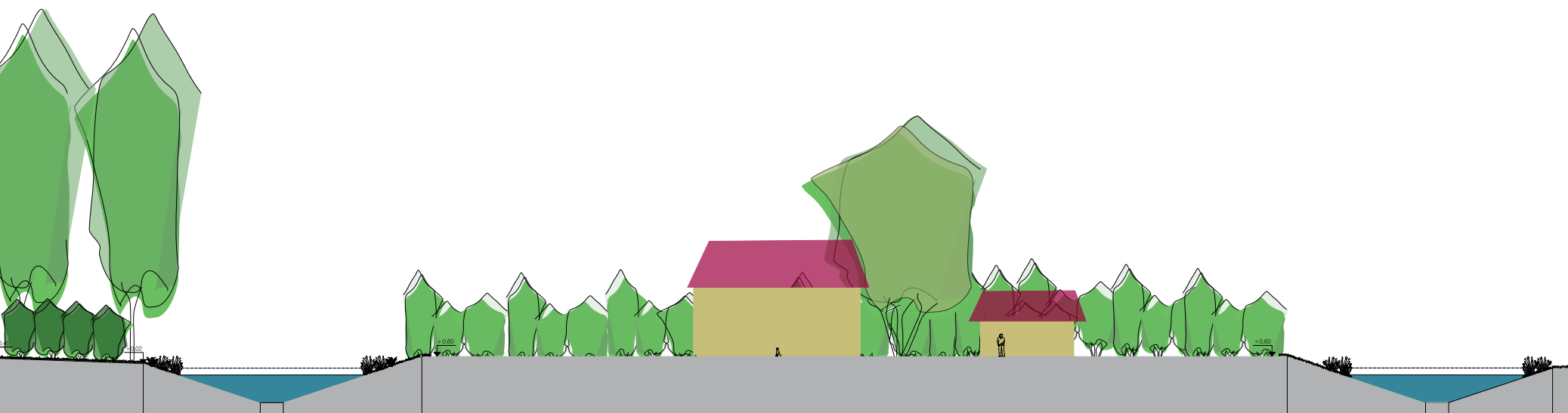

De vorm van de huiskavels, die maximaal 10% van het oppervlak van een landgoed kunnen beslaan, is nog nader in te vullen door toekomstige bewoners. De ligging is wel vastgelegd door middel van zoekgebieden (zie kaart blz. 30). De huiskavels dienen binnen deze zoekgebieden te worden gesitueerd. Deze zoekgebieden zorgen ervoor dat toekomstige bewoners vrijheid hebben over de vorm van de kavel, maar zorgen er tegelijkertijd voor dat wordt voorkomen dat de openheid van de polder wordt aangetast. Op de landschapsplankaart en op de kaart met oppervlakten en begrenzingen zijn de vormen van de huiskavels en van de bebouwing indicatief aangegeven. De werkelijke vormen zullen nader ontworpen worden door de toekomstige bewoners. Op de kaart met oppervlakten en begrenzingen staan wel de (maximale) oppervlakten van de huiskavels en de bebouwing exact aangegeven.

Ten noorden van de Torensteepoldersekade liggen de huiskavels in een brede waterpartij: wonen op een eiland met uitzicht over verschillende soorten natuur met doorzichten naar de Schuringsedijk met zijn prachtige essenlaan. De huiskavels zijn onderling en van de Torensteepoldersekade gescheiden door minimaal 20 m water. Vanaf de Torensteepoldersekade gezien, liggen ze verscholen achter het essenhakhout onder de populierenlaan. Alleen ter plaatse van oprijlanen en tussen de huiskavels in, worden doorzichten gerealiseerd. De oost- en westzijden van de huiskavels worden beplant met wilgenstruweel van ongeveer 10 meter hoog. Op deze wijze zijn de verschillende huiskavels onderling visueel gescheiden en worden de landhuizen vanuit de directe omgeving gezien minder opvallend. Het is echter ook mogelijk een huis in het water te bouwen; daarvan is

een voorbeeld (indicatief) terug te vinden op de landschapsplankaart. Op de kavels met natuurdoeltypen liggen enkele kleine, relatief laagblijvende elzen-essenhakhoutbosjes. Hierdoor komen de landhuizen, gezien vanuit het noorden, wat meer verstopt te liggen (Schuringsedijk). Tevens accentueren ze het gevoel van ruimte en maken ze de noordelijke zone met kavels met verschillende natuurdoeltypen tot één geheel.

Ten zuiden van de Torensteepoldersekade liggen de huiskavels midden in de natuur, in een gebied met rietvelden en wilgenstruwelen. Langs de achterkant van de kavels loopt een nieuwe kreek, die refereert aan de oude kreken die zo kenmerkend zijn voor de Hoeksche Waard. Het is mogelijk op een langgerekte kavel (maximaal 125 m diep) de woning aan de kreek te leggen. Om te voorkomen dat een 'rijtje' landhuizen ontstaat, ligt tussen de kade en de huiskavels een fraaie hoogstamboomgaard en een tweetal waterlopen, waaronder de ruim tien meter brede hoofdwatergang langs de Torensteepoldersekade. De huiskavels worden bovendien visueel gescheiden door rijen knotwilgen langs de oost- en langs de westzijden van de huiskavels. De grens van de landgoederen loopt door het midden van noord-zuid lopende sloten, die uitmonden in de noordelijke tak van de kreek. Vanaf de zuidelijke kreek lopen de sloten door tot aan de Nieuwe Oosterse Polderdijk. Tussen beide kreken in kan de grens tussen de landgoederen desgewenst worden aangegeven met greppels. De huiskavels worden visueel afgescheiden van het open gebied ten zuiden van de kreek door eilandjes in het riet van wilgenstruwelen, die doorgaans niet hoger worden dan een meter of zeven. Hierdoor blijft het open karakter van de polder in stand.

huiskavel noordzijde

Legenda

Begrenzings, oppervlakten en lengtes

Grens landgoed
(minimaal 5 ha.)

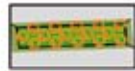

Totale oppervlakte landgoed &
Totale lengte voor publiek opengesteld pad per landgoe

Zoekgebied huiskavel

Voor publiek toegankelijk deel landgoed (min. 90%)

Hoogstamboomgaard

Dijk, kade of houtwal

Water

Overig deel van landgoed dat voor publiek toegankelijk is

Privaat deel landgoed (max. 10%)

Huiskavel (vorm en ligging indicatief binnen
zoekgebied), max. 10% van oppervlakte landgoed

Bouwwolume landhuizen (grijs is bestaand; oranje is
nieuw - vorm en ligging indicatief), max. 20% van
oppervlakte huiskavel

Voor publiek toegankelijke routes (samen minimaal 25 m/ha op landgoederen)

Bestaande of geplande route buiten landgoederen

Gecombineerde fiets- / wandelroute landgoed

Wandelroute landgoed

Route naar hoogstamboomgaard &
oprit huiskavel

5.2 Planaspecten / planfacetten

5.2.1 Nationaal Landschap

In een Nationaal Landschap is 'behoud door ontwikkeling' het motto (Ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ 2006). De in het plangebied aanwezige landschappelijke kernkwaliteiten zoals die geformuleerd zijn in het kader van het Nationaal Landschap Hoeksche Waard worden bij de ontwikkeling van de landgoederen gerespecteerd en versterkt. Hieronder wordt geschetst hoe in het plan wordt omgegaan met de (kern)kwaliteiten van het landschap.

Dijken

Het plan is opgehangen aan de hoofddraggers van de landschappelijke structuur, de dijken. De bestaande groene dijken, met de laanbeplantingen, creëren kamers waarbinnen de verschillende ontwikkelingen vorm krijgen. De dijken krijgen een veel belangrijkere functie dan in de bestaande situatie. Ze zullen een belangrijk onderdeel gaan vormen van de recreatieve ontsluiting, waardoorze een meer prominente rol krijgen in het plangebied. Door de vergrote toegankelijkheid van de dijken en hun verhoogde ligging kan het landschap, waaronder het Hollandsch Diep, beter worden ervaren.

Kreken

In het plangebied zijn geen kreken aanwezig in de huidige situatie. In het Landschapsplan wordt een nieuwe oppervlaktewaterstructuur gecreëerd die onder meer nieuwe waterlopen met het karakter van een krekensysteem bevatten.

Polderpatroon

Momenteel is de oude kleinschalige verkavelingstructuur verdwenen in het plangebied. In het plan wordt deze op een nieuwe wijze hersteld: in de landgoederenzone worden kleine kavels gecreëerd, die corresponderen met de maten van de verkaveling zoals die voor de ruilverkaveling nog aanwezig was.

Openheid

Openheid wordt zoveel mogelijk behouden binnen het gebied. De openbare delen van de landgoederenzone (90%) blijven open, met laagblijvende natuurdoeltypen, zoals bijvoorbeeld bloemrijke graslanden. De nieuwe landhuizen liggen in een los lint langs de Torensteepoldersekade, wat kenmerkend is voor de Hoeksche Waard. Het lint sluit aan op de bestaande bebouwing langs de Torensteepoldersekade en zal in de toekomst mogelijk ook aansluiten op de nieuwe bebouwing van Numansdorp-Zuid. Hierdoor wordt een concentratie van landgoederen bereikt, waardoor de openheid op andere plaatsen in de Hoeksche Waard gespaard wordt.

Gebiedseigen elementen als hoogstamboomgaarden waarborgen het landschappelijk karakter zoals dat beleefd wordt vanaf de Torensteepoldersekade

Een knuppelpad op NAP ontsluit het noordelijk deel van de landgoederenzone

Wonen in de natuur

Eilandkarakter

Door de openstelling van de Nieuwe Oosterse Polderdijk kan men voortaan uitkijken over het Hollandsch Diep. Hierdoor is de Hoeksche Waard beter herkenbaar als eiland.

Naast de kernkwaliteiten zijn ook de in dit plan voorgestelde landschapselementen gebiedseigen voor de Hoeksche Waard. Erfbeplantingen of andere bosjes die de openheid accentueren, hoogstamboomgaarden, grienden en knotwilgen; allemaal kenmerkend voor het landschap van de Hoeksche Waard.

Zoals gesteld in paragraaf 3.1 geeft het Rijk in de Nota Ruimte aan dat in een Nationaal Landschap niet alleen de landschappelijke (kern)kwaliteiten beschermd en waar mogelijk versterkt dienen te worden, maar dat de ecologische en recreatieve waarden van een Nationaal Landschap eveneens zeer belangrijk zijn. Natuurwaarden dienen zoveel mogelijk te worden vergroot en het landschap dient te kunnen worden ervaren door recreanten en toeristen (Ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ 2006). Aan recreatie en ecologie is dan ook veel aandacht besteed in dit Landschapsplan. Deze facetten worden verderop in dit hoofdstuk behandeld (zie subparagrafen 5.2.3 en 5.2.5).

5.2.2 Privé – publiek toegankelijk

Maximaal 10% van elk nieuw landgoed behoort tot het niet publiek toegankelijke deel: de huiskavel. De huiskavel mag voor maximaal 20% worden bebouwd. De maximale oppervlakten staan aangegeven op de kaart met oppervlakten en begrenzingen (zie blz. 30). Het ontwerp van de huiskavels maakt geen onderdeel uit van dit Landschapsplan; hierin is de toekomstige bewoner vrij, voor zover wordt voldaan aan de richtlijnen uit de Nota Nieuwe Landgoederen in de Hoeksche Waard (Commissie Hoeksche Waard 2005). De ligging van de huiskavels wordt met dit plan vastgelegd door middel van zoekgebieden, waarbinnen de huiskavels moeten komen te liggen. Daarbinnen is de vorm en ligging vrij in te vullen door de toekomstige bewoners.

Alle landgoederen zijn begrensd met water. Het plaatsen van hekwerken als erfafscheiding is daarmee onnodig en niet gewenst. Alleen bij de toegangen van de wandelpaden van buitenaf kunnen eventueel hekken worden geplaatst, die tussen zonsopkomst en zons- ondergang echter altijd open moeten zijn.

De huiskavels liggen iets hoger dan het omliggende water (noordkant) en de rietvelden en sloten (zuidkant) in verband met de benodigde drooglegging. De taluds zijn onderdeel van het publiek toegankelijke gebied, opdat natuurvriendelijke oevers met oeverplanten gewaarborgd zijn. De taluds geven een duidelijke grens tussen privaat en publiek toegankelijk. Op deze taluds staat ook de erfafscheidende beplanting van wilgenstruwelen (noordzijde) en knotwilgen. Deze beplantingen liggen daardoor ook buiten de huiskavels, waardoor ze als randvoorwaarde in dit plan kunnen worden opgenomen.

De opritten van de Torensteepoldersekade naar de huiskavels liggen in het publiek toegankelijke deel en tellen dus niet mee voor de oppervlakte van de huiskavel. Dat betekent wel dat eventuele toegangspoorten zich op de huiskavel moeten bevinden en niet aan de kade. Op deze wijze kan het publiek bij de hoogstamboomgaard in het zuidelijk deel komen. Parkeervoorzieningen voor landgoedeigenaren en hun bezoekers dienen op de huiskavels een plek te krijgen.

Minimaal 90% van ieder landgoed is publiek toegankelijk. Hieronder wordt verstaan toegankelijk voor het publiek op wegen en paden tussen zonsopkomst en zons- ondergang. De openstelling van de landgoederen moet duidelijk waarneembaar zijn aangegeven door borden bij de toegangswegen tot de landgoederen. Toegankelijkheid is hier niet hetzelfde als algehele openstelling. Per landgoed moet (in open gebieden) minimaal 25 m pad per hectare voor publiek toegankelijk zijn (zie ook paragraaf 5.2.3). Het is echter mogelijk aanvullend daarop niet voor publiek toegankelijke paden aan te leggen. De voorwaarden waaronder de toegankelijkheid plaatsheeft, dienen te worden opgenomen in een privaatrechtelijke overeenkomst die wordt afgesloten tussen de Gemeente en de landgoedeigenaar (zie hoofdstuk 7).

5.2.3 Recreatie en ontsluiting

Een groot voordeel van de ontwikkeling van landgoederen in de Torensteepolder is dat een tot op heden ontoegankelijk terrein voor het publiek opengesteld wordt. Met privaat geld wordt de recreatieve infrastructuur van de Gemeente Cromstrijen sterk vergroot; de Gemeente staat daarom achter dit plan. Het gaat hier om routes voor fietsers en skaters, wandelaars en kanoërs en schaatser- s. Enerzijds wordt het gebied zelf geschikt voor extensieve recreatie, anderzijds worden routes gecreëerd naar andere recreatiegebieden, zoals Numansgors en Polder de Oostersche Bekade Gorzen. De op de landschapsplankaart aangegeven routes zijn alle voor het publiek toegankelijk. Als minimumeis geldt dat er per hectare open natuurterrein minimaal 25 m pad dient te liggen op een landgoed. Aan deze eis wordt op alle landgoederen afzonderlijk ruimschoots voldaan, op sommige zelfs zeer ruimschoots (zie kaart blz.30).

Ontsluiting, auto

Ontsluiting, fiets

Ontsluiting, wandelen

Recreatie in de landgoederen kan alleen extensief zijn, Te denken valt aan wandelen, fietsen, skeeleren, schaatsen, vissen, vogels kijken en kanoën. Dergelijke recreatievormen vormen bij een relatief grofmazig padennetwerk geen bedreiging voor flora en fauna. Meer intensieve vormen van recreatie zijn niet gewenst.

De hoofdontsluiting, die ook toegankelijk is voor gemotoriseerd verkeer, loopt over de Torensteepoldersekade. Deze weg is zowel via de Fortlaan als via de dwarsweg ten westen van het trekkerstation te bereiken vanaf Numansdorp en de Schuringsedijk. Via deze routes worden de landhuizen ontsloten. De Torensteepoldersekade kan daarnaast een doorlopende fiets- en wandelroute in oostelijke richting door de voormalige Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen worden.

Een gecombineerde fiets-wandelvoorziening door de houtwal in het westelijke deel van de landgoederenzone verbindt bestaand Numansdorp via de Schuringsedijk met de landgoederen, de Torensteepoldersekade en de Nieuwe Oosterse Polderdijk. Op deze wijze wordt ook een verbinding gecreëerd met een nieuw aan te leggen gecombineerd fiets- wandelpad dat langs de gehele Torensteepolder over de Polderdijk zal gaan lopen tot de Schuringsche Haven. Vanaf de dijk lopen in de toekomst wandelpaden het nieuwe buitendijkse natuurgebied in Polder de Oostersche Bekade Gorzen in naar uitzichtspunten. Langs de fietsroute door de houtwal kunnen eenvoudige houten constructies worden aangebracht waartegen fietsen geplaatst kunnen worden. Aan de zuidoostkant van de landgoederen komt een tweede verbinding voor fietsers en wandelaars tussen de Torensteepoldersekade en de Nieuwe Oosterse Polderdijk, over wat nu nog een onverhard landbouwweggetje is. Aan de zuidkant hiervan, tegen de Polderdijk aan, kunnen ook eenvoudige voorzieningen voor het parkeren van fietsen worden geplaatst.

Door en langs de landgoederen lopen verschillende wandelpaden. Aan de noordoostkant van het plangebied komt een wandelpad te liggen door de bestaande houtwal tussen de Schuringsedijk en de Torensteepoldersekade. Wandelroutes in het plangebied sluiten aan op het Lange Afstand Wandelpad (LAW) dat door de zuidoosthoek van de Hoeksche Waard en over de Schuringsedijk loopt.

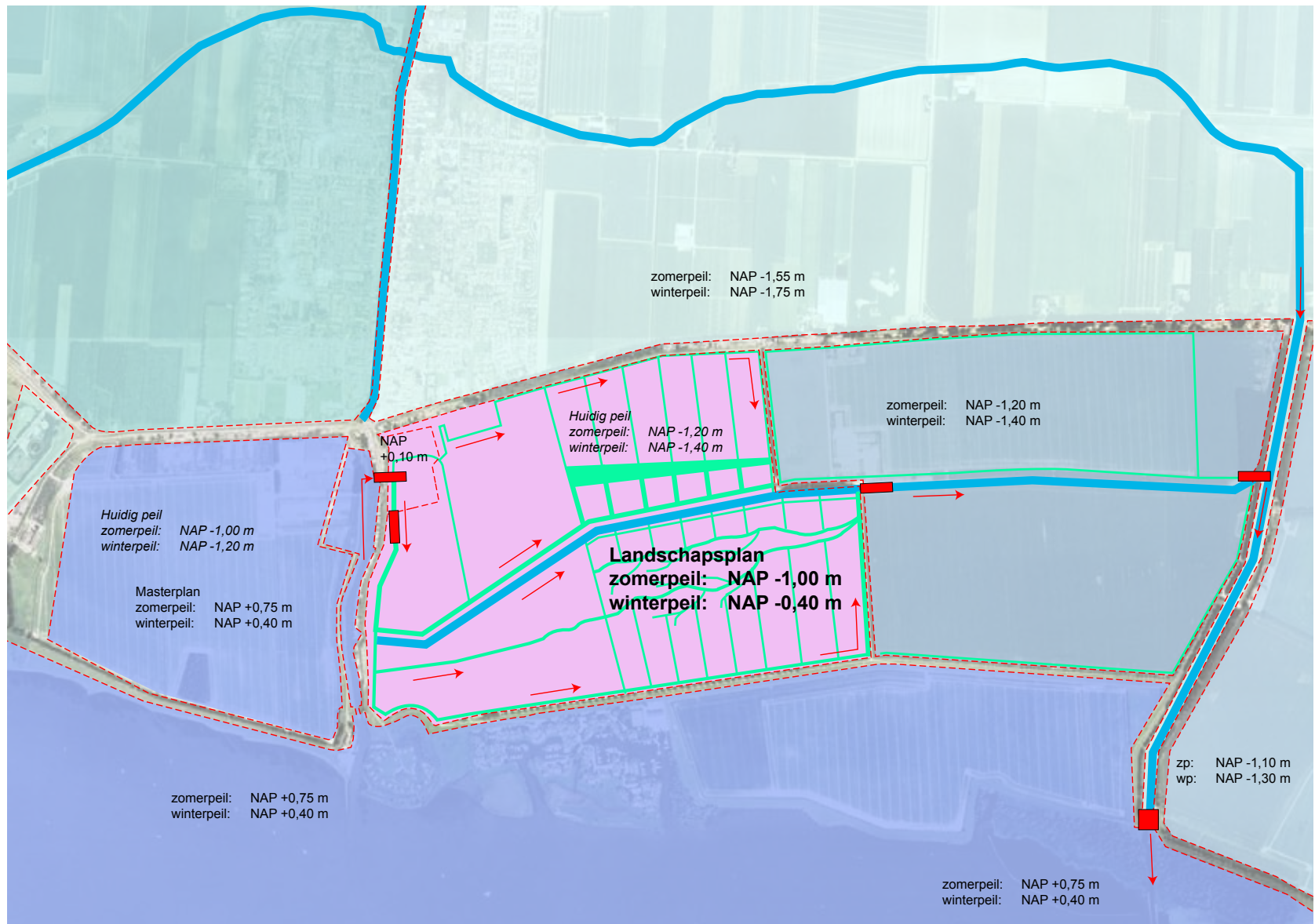
Door de noordelijke landgoederen loopt een pad met rechte lijnstukken dwars door de kavels met de verschillende natuurdoeltypen. De rechte lijnstukken komen qua vorm overeen met de rationale vorm van de kavels. Deze kavels variëren in maaiveldhoogte: een rietveld in het water (laag), een glanshaverhooiland op het land (hoog). Het wandelpad blijft echter op één hoogte, namelijk precies op het niveau van het NAP. Het loopt als een knuppelpad door het riet (zie foto blz. 32) en over het water, maar ook over of door het land bij

een hooggelegen natuurdoeltype zoals het glanshaverhooiland. In het laatste geval ligt het pad ingesneden in de grond (door de bodem onder het pad iets af te graven). Hierdoor worden de kleine hoogteverschillen tussen de verschillende kavels duidelijk zichtbaar. Het pad kan zo een sterke educatieve functie vervullen over de standplaatsen van verschillende typen natuur. Bij het startpunt van de route kan een bord geplaatst worden met informatie over de ligging op zeeniveau en over de verschillende natuurdoeltypen.

Midden door de zuidelijke landgoederen loopt een wandelpad dat veelal de zuidelijke tak van de kreek volgt. Deze kreekroute loopt langs het water, door het riet, door wilgenstruweel en langs bloemrijke graslanden (kamgrasweides en glanshaverhooilanden). Een lus aan het pad steekt de kreek een keer over via bruggetjes. Op twee plaatsen zijn er doorsteken naar de Nieuwe Oosterse Polderdijk, waardoor verschillende rondwandelingen mogelijk worden. Eén van deze doorsteekjes loopt door de bestaande houtwal in het midden van het plangebied, de ander door de weides. De kreekroute heeft een meer natuurlijk karakter dan het knuppelpad door de noordelijke landgoederen: het is onverhard, volgt het maaiveld en heeft een meer organische vorm. Een combinatie van de nullijn en de kreekroute maakt een ommetje mogelijk vanuit Numansdorp door alle landgoederen. Ook omwonenden aan de Schuringsedijk profiteren hiervan.

Voor de bredere waterlopen door de landgoederen zijn geschikt voor kano's of sloepen. Gemotoriseerde boten zijn niet gewenst in het natuurgebied. De mogelijkheid bestaat enkele houten aanlegsteiger-tjes te maken.

Parkeervoorzieningen voor wandelaars die met de auto komen zijn niet in het plan opgenomen. Mogelijk kan er een combinatie gezocht worden met parkeervoorzieningen bij de natuurontwikkeling in Polder de Oostersche Bekade Gorzen: bijvoorbeeld direct ten westen van het plangebied, nabij de Nieuwe Oosterse Polderdijk. Een dergelijke parkeerplaats zou wellicht ook gecombineerd kunnen worden met bestaande parkeerplaatsen bij Numansgors. Mogelijk kan ook aangehaakt worden op de ontwikkeling van Numansdorp-Zuid, waarbij een locatie ten westen van de landgoederenzone, ter hoogte van de Torensteepoldersekade voor de hand ligt. Een ander alternatief is wellicht de locatie van het voormalige trekkerstation. Hiertoe dient nader overleg plaats te hebben met Numansgors, Deltanatuur en de Gemeente Cromstrijen.

Watersysteem landschapsplan

5.2.4 Hydrologie

Voor de Torensteepolder is bij een autonome ontwikkeling wateroverlast voorzien (Nelen & Schuurmans Consultants 2004). Hier dient volgens het Waterschap Hollandse Delta extra open water te worden gerealiseerd. Als richtlijn geldt dat ten behoeve van waterberging tenminste 10% van het totale oppervlak uit open water moet bestaan. Het aanbrengen van extra oppervlaktewater in de landgoederenzone kan vooruitlopend op de mogelijke ontwikkeling van Numansdorp-Zuid zorgen voor voldoende waterberging voor dit toekomstige stedelijke gebied en de landgoederenzone samen. In totaal dient er in het gebied tussen de insteekhaven bij Numansdorp en de oostgrens van de landgoederenzone ongeveer 14,8 ha water te worden gerealiseerd. Hieraan wordt met dit Landschapsplan al voldaan.

In de toekomst zal op last van het Waterschap vanaf de insteekhaven water worden ingelaten in de Torensteepolder. De polder watert dan af in oostelijke richting op de Schuringsche Haven. Deze afwatering geschiedt middels een tenminste 10 m brede en tenminste 1 m diepe hoofdwatgang direct ten zuiden van de Torensteepoldersekade. Daarnaast lopen ook de kreek en kleinere waterlopen van de inlaat naar het plangebied. Het water zal daarom bij de inlaat gesplitst moeten worden. De noordelijke tak van de kreek in de landgoederenzone loopt niet dood, maar staat via een rietveld in verbinding met de sloot die noord-zuid door de hele westrand van het plangebied zal lopen. Aan de noordoostkant van de landgoederenzone (direct ten westen van de rentmeesterswoning) zal het water uit het noordelijk deel via een duiker op de hoofdwatgang aan de zuidzijde van de Torensteepoldersekade afwateren.

In het westelijk deel van de Torensteepolder (tussen de insteekhaven en de oostelijke grens van de landgoederenzone) zal één peil worden ingesteld dat afwijkt van het huidige agrarische peil (zomerpeil: NAP -1,20 m; winterpeil NAP -1,40 m). Het water zal worden opgezet en er zal een flexibel peilbeheer worden ingesteld met een lager zomerpeil (NAP -1,00 m) dan winterpeil (NAP -0,40 m). Een dergelijk peilbeheer is ecologisch veel interessanter. Het oostelijk deel van de polder, dat waarschijnlijk agrarisch gebied blijft, houdt voorsnog het bestaande peil. Daarom zal een stuw worden geplaatst aan de oostkant van de landgoederenzone, in de hoofdwatgang. Dit is de enige plek waar beide peilgebieden met elkaar in verbinding staan. Voor de gewenste peilverhoging zal nader bekeken moeten worden of enkele bestaande (woon)kavels hydrologisch zullen moeten worden geïsoleerd.

Door de verandering van het landgebruik van landbouw naar natuur zal de waterkwaliteit verbeteren. De ecologische oevers met veel helofyten (rietvelden) zorgen voor een verder verbeterde waterkwaliteit.

Waterschap Hollandse Delta is enthousiast over het voornemen veel waterberging te realiseren in een polder die momenteel met wateroverlast kampt. Ook de in het plan voorgestelde peilverhoging met een aanzienlijk hoger winterpeil dan zomerpeil ten behoeve van natuurontwikkeling, in combinatie met natuurvriendelijke oevers is positief ontvangen. Bovendien wordt de door het Waterschap gewenste nieuwe hoofdwatgang in het plangebied geïntegreerd.

Winterbeeld kreeklandschap

Moerasspiraea en kattestaart in natte strooiselruigte

38

Waterriet

Glanshaverhooiland met op de achtergrond onder meer meidoorn en elzenbosjes

5.2.5 Ecologie

De delen van de landgoederen die buiten de huiskavels vallen, zijn vrijwel geheel ingericht met natte en droge natuurdoeltypen, conform het provinciale en regionale beleid (zie schema's blz. 40 t/m 42). Alleen de hoogstamboomgaarden, knotwilgen en grienden zijn geen natuurdoeltypen. Deze landschappelijke elementen zijn echter kenmerkend voor de Hoeksche Waard en hebben bovendien ook een grote ecologische waarde. Alle nieuw te planten bomen en struiken zullen inheems zijn (met uitzondering van de hoogstambomen, waarbij het zal gaan om ingeburgerde soorten als Peren, afkomstig uit andere delen van Europa). De nieuwe houtwal aan de westzijde zal worden ingeplant met iepen en/of essen. Het grootste deel van de vegetatie zal zich echter spontaan ontwikkelen.

De noordelijke landgoederen hebben ieder een eigen kavel, waarop het beheer gericht is op de ontwikkeling en instandhouding van één natuurdoeltype. De natuurdoel(sub)typen zijn (van west naar oost): glanshaverhooiland, snijgriend (afgeleide van het natuurdoeltype wilgenstruweel, waarbij jaarlijks de takken worden afgezet), droogvallend water en pioniermoeras, waterriet en biezten, natte strooiselruigte en kamgrasweide. Elke kavel heeft zijn eigen maaiveldhoogte, boven (glanshaverhooiland, kamgrasweide), op (snijgriend, natte strooiselruigte) of onder (pioniermoeras) het hoge winterpeil of zelfs onder het lage zomerpeil (rietmoeras). Als eilandjes in deze natuurdoeltypen liggen kleine bosjes van elzen-essenhakhout, vlak boven het winterpeil (zie ook par. 5.2.6)

In het zuidelijk deel van de landgoederenzone loopt een krekensysteem door een gebied met waterriet, biezten en wilgenstruwelen. Langs de randen van de rietvelden staan op de overgang naar land natte strooiselruigten. Ten zuiden van het krekengebied ligt een (nog meer) open en iets hoger gelegen gebied met bloemrijke graslanden (mozaïeken van kamgrasweides en glanshaverhooilanden). Op de overgang van nat naar droog kunnen eventueel ook struwelen met meidoorns en sleedoorns tot ontwikkeling komen.

Deze natuurdoeltypen kunnen zich spontaan ontwikkelen bij de juiste hydrologische omstandigheden en het juiste beheer. Daarom wordt in de westelijke Torensteepolder een flexibel peil voorgesteld, met een winterpeil dat aanzienlijk hoger ligt dan het zomerpeil. (zie par. 5.2.4) Hiermee wordt een natuurlijke situatie nagebootst. Dit in combinatie met het al dan niet toepassen van een maairegime of begrazing door paarden of runderen, biedt een hoge ecologische potentie. De ontwikkeling naar een waardevol natuurgebied kan versneld worden door het afgraven van de zeer voedselrijke bouwvoor, die ongeveer 30 cm dik is. Hierdoor en door vernatting kan een grote opslag aan voedselminnende planten als brandnetels worden tegengegaan.

De grote waterpartij waarin de huiskavels van de noordelijke landgoederen liggen, de hoofdwatergang ten zuiden van de Torensteepoldersekade en de twee brede takken van het krekensysteem behoren tot het natuurdoeltype 'kanaal en vaart'. De smallere waterlopen behoren tot het type 'gebufferde sloot'. Alle waterlopen krijgen natuurvriendelijke oevers, met een talud van minimaal 1 : 3. De oevers van de krekensystemen zullen vaak nog veel flauwer zijn, zelfs tot 1 : 10.

Alle natuurdoeltypen hebben hun eigen doelsoorten. Op de rijke grond zijn voorlopig weliswaar weinig zeldzame planten te verwachten, maar voor de fauna kan het gebied zeer waardevol worden. Vooral voor vleermuizen en andere kleine zoogdieren, vogels, vissen, vlinders en libellen zal het gebied erg interessant zijn. Bijzondere soorten als Lepelaar, Grote zilverreiger, Grote karekiet, Veldleeuwerik en Bittervoorn zijn potentiële bezoekers van het gebied. Eén van de meest bijzondere doelsoorten is de Noordse woelmuis. De hier voorkomende ondersoort van deze woelmuis komt nergens buiten een aantal plaatsen in West-Nederland voor. Noordse woelmuisen prefereren natte ruigtevegetaties en rietlanden (vaak langs krekensystemen of op eilandjes in het water) in open landschappen.

De soorten van het nabijgelegen Natura2000-gebied Hollands Diep (in procedure) zullen alleen maar profiteren van de natuurontwikkeling in de landgoederenzone. De hier voorgestelde natuurdoeltypen sluiten goed aan bij de geplande natuurontwikkeling in Polder De Oostersche Bekade Gorzen. Doelsoorten voor die natuurontwikkeling zien hun leefgebied verder vergroot worden. Van verstoring vanuit de landgoederen is geen sprake.

Uit onderzoek blijkt dat het plangebied, dat in de streekplanherziening aangewezen is als ganzengebied, in de huidige situatie nauwelijks van belang is voor ganzen. Kolgans en Brandgans maken slechts zeer sporadisch gebruik van het plangebied. Grauwe gans komt iets vaker voor (om te foerageren), maar niet in grote aantallen. De Torensteepolder is aanzienlijk minder belangrijk als ganzengebied dan de aan de oostzijde grenzende Hoge Zandse Polder (Bureau Waardenburg 2006). Door de voorgestane natuurontwikkeling in de landgoederenzone zal de waarde van het gebied voor ganzen toenemen. Vooral de bloemrijke graslanden en rietlanden in het zuidelijke deel van de landgoederenzone vormen een geschikt foerageergebied. Het broeden van ganzen is echter ongewenst; door het recreatief medegebruik is de kans op broedende ganzen klein.

Het Hoekschevaards Landschap is zeer enthousiast over de voorgestane natuurontwikkeling in het gebied, waarbij de bestaande landschappelijke hoofdstructuur gerespecteerd wordt. De vereniging staat volledig achter het plan, omdat daarin de momenteel ecologisch weinig interessante polder verandert in een voor recreanten beleefbaar natuurgebied met veel verschillende natuurdoeltypen, die voor verschillende soorten flora en fauna grote kansen biedt.

Natuurdoeltype

Plantengemeenschap

Structuur

Kenmerkende planten

Doelsoorten

Standplaats

Beheer

Kanaal en vaart (kreken, hoofdwatergang en de grote waterpartij rond de noordelijke huiskavels)

Meerdere aquatische vegetatietypen

Lijnvormig water, breder dan 8 meter, met enige stroming en met natuurlijke oevers.

Waterplanten zoals kransbladen en fonteinkruiden
Laatvlieger, Rosse vleermuis, Watervleermuis, Visdief, Bittervoorn, Kleine modderkruiper, eenden

Kan dieper dan 1,5 m zijn, maar met voldoende ondiepe, beschutte plekken; natuurlijke (flauwe) oevers

Periodiek (eens in de 2 tot 15 jaar) schonen in het najaar indien sprake is van verlanding en/of de vorming van een te dikke organische sliblaag: nat baggeren, gefaseerd in ruimte en tijd; flexibel peilbeheer ('s winters hoog, 's zomers laag); alleen extensieve waterrecreatie

Natuurdoeltype

Plantengemeenschap

Structuur

Kenmerkende planten

Doelsoorten

Standplaats

Beheer

Gebufferde sloot (smallere sloten)

Watergentiaan-associatie &

Associatie van Stijpe waterranonkel

Lijnvormig water, smaller dan 8 meter, met enige stroming en met natuurlijke oevers

Stijpe waterranonkel, Watergentiaan, Zwanenbloem, Gele plomp, Grof hoornblad, Gele waterkers, fonteinkruiden
Dodaars, Huiszwaluw, Lepelaar, Tureluur, Zomertaling, Bittervoorn, Kleine modderkruiper, kokerjuffers, libellen

Ondieper dan 1,5 m zijn, met een flauw, onbeschoeid talud met een rijke gradiënt van nat naar droog, zo min mogelijk in de schaduw

Periodiek (gemiddeld eens in de 5 tot 10 jaar) schonen in het najaar indien sprake is van verlanding en/of de vorming van een te dikke organische sliblaag: nat baggeren, gefaseerd in ruimte en tijd (binnen het gebied variatie aanbrengen in de schoningsfrequentie); flexibel peilbeheer ('s winters hoog, 's zomers laag); alleen extensieve waterrecreatie

Natuurdoeltype

Plantengemeenschap

Structuur

Kenmerkende planten

Doelsoorten

Standplaats

Beheer

Moeras (droogvallend water en pioniermoeras)

Associatie van Goudzuring en Moerasandijvie

Gesloten ruigte van enige dm tot 1,5 m hoog

Moerasandijvie, Blaartrekkende boterbloem, Goudzuring, Watergras, Moeraszuring

Noordse woelmuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Bruine kiekendief, Grauwe gans, Grote karekiet, Lepelaar, Grote zilverreiger

waterfluctuatie noodzakelijk: in ondiep water tot ca. 20 cm diepte, dat soms droogvalt – 20 tot 60 cm onder maaiveld nietsdoen, eventueel extensieve begrazing

Natuurdoeltype*Plantengemeenschap*

Structuur

Kenmerkende planten

Doelsoorten

Standplaats

Beheer

Moeras (waterriet en biezen)*Riet-associatie*

Opgaand riet tot 3 m hoog

Kleine lisdodde, Riet, Watermunt, Waterzuring, Gele lis, Spindotterbloem

Noordse woelmuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Bruine kiekendief, Grauwe gans, Grote karekiet, Lepelaar, Grote zilverreiger, Snor, Porseleinhoen

waterdiepte 0,5 tot 1,5 m (mag enige dm droogvallen)

wintermaaibeheer, gefaseerd (niet jaarlijks het gehele gebied in één keer, maar in een cyclus van 2 tot 4 jaar), begrazing door ganzen

Natuurdoeltype*Plantengemeenschap*

Structuur

Kenmerkende planten

Doelsoorten

Standplaats

Beheer

Natte strooiselruigte*Romp-gemeenschap van Bitterzoet en Riet*

Ruigtevegetatie bestaand uit opvallend bloeiende, hoge kruiden, gemengd met Riet

Riet, Bitterzoet, Watermunt, Liesgras, Moerasandoorn, Harig wilgeroosje, Waterzuring, Haagwinde, Gele waterkers, Moeraswalstro, Gele lis

Dwergmuis, Laatvlieger, Noordse woelmuis, Rosse vleermuis, Waterspitsmuis, Blauwborst, Blauwe kiekendief, Bruine kiekendief, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Oeverzwaluw, Kleine zilverreiger, Rietzanger, Sprinkhaanzanger, dagvlinders, libellen

Natte plaatsen met water net op of onder het maaiveld, 's zomers (ondiep) wegzakkend (20 tot 60 cm onder maaiveld)

Incidenteel maaien (eventueel extensieve begrazing)

Natuurdoeltype*Plantengemeenschap*

Structuur

Kenmerkende planten

Doelsoorten

Standplaats

Beheer

Bloemrijk grasland (Kamgrasweide) van het rivieren- en zeekleigebied*Kamgrasweide*

Grasland met een lage, dichte begroeiing

Veldgerst, Kamgras, Engels raigras, Witte klaver, Echte karwij, Struisgras, Scherpe boterbloem, Behaarde boterbloem, Kruijpende boterbloem, Madeliefje, Pinksterbloem, Gewone paardebloem

Grauwe gans, Kolgans, Toendrarietgans, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Boerenzwaluw, Putter, Grutto, Patrijs, Scholekster, Slechtvalk, Steenuil, Torenavalk, Smelleken, Veldleuwerik, Knopig doornzaad, Veldgerst

Grondwaterstand minimaal 25, maar liever meer dan 40 cm onder maaiveld; wegzakkend tot minimaal 40, maar liever meer dan 60 cm onder maaiveld

Extensieve beweiding door bij voorkeur runderen, zonder extra bemesting; bij extensieve jaarrondbegrazing ontstaan combinaties met Glanshaverhooilanden

Natuurdoeltype

Plantengemeenschap
Structuur
Kenmerkende planten

Doelsoorten

Standplaats

Beheer

Bloemrijk grasland (Glanshaverhooiland) van het rivieren- en zeeleigebied

Glanshaverhooiland
Grasland met een hoge, bloemrijke begroeiing
Glanshaver, Scherpe boterbloem, Kroppaar, Groot streepzaad, Grote bevernel, Glad walstro, Madeliefje, Gele morgenster, Heksenmelk
Grauwe gans, Kolgans, Toendrarietgans, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Boerenzwaluw, Putter, Grutto, Patrijs, Scholekster, Slechtvalk, Steenuil, Torenavalk, Smelleken, Veldleeuwrik, Gewone agrimonie, Oosterse morgenster
Op de droogste delen (grondwater dieper dan 40 cm, wegzakkend tot meer dan 80 cm)
Eén à twee keer per jaar gefaseerd maaien; bij extensieve jaarrondbegrazing ontstaan combinaties met Kamgrasweides

Natuurdoeltype

Plantengemeenschap
Structuur
Kenmerkende planten

Doelsoorten

Standplaats

Beheer

Wilgenstruweel

Associatie van Grauwe wilg
Struwelen van 2 tot 7 m hoog
Grauwe wilg, Bitterzoet, Riet, Hennegras, Grote wederik, Moeraswalstro, Wolfspoot, Gele lis
Blauwborst, Grote zilverreiger, Kleine zilverreiger, Kneu, libellen
Natte plaatsen met water net op of onder het maaiveld, 's zomers (ondiep) wegzakkend (tot 80 cm onder maaiveld)
Begrazing of periodieke kap

Natuurdoeltype

Plantengemeenschap
Structuur

Kenmerkende planten

Doelsoorten

Standplaats

Beheer

Elzen-essenhakhout en -middenbos

Essen-lepenbos
Hakhoutbos of middenbos met veel lichtinval en een weelderige ondergroei
Gewone es, Zwarte els, Zomereik, Gladde iep, Eenstijlige meidoorn, Gewone vlier, Geel nagelkruid
Laatvlieger, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis, Putter, Buizerd, Grasmus, Torenavalk, Zanglijster, dagvlinders
Natte tot vochtige plaatsen met grondwater ca. 25 tot meer dan 40 cm onder het maaiveld, wegzakkend tot meer dan 40 cm of beter zelfs tot meer dan 80 cm onder maaiveld
Eens per 7 tot 20 jaar kappen en afvoeren van hout; eventueel zeer extensieve begrazing

5.2.6 Grondbalans

Bij de inrichting wordt gestreefd naar een gesloten grondbalans. Daarbij wordt de balans niet alleen gezocht binnen de ontwikkeling van de landgoederen, maar binnen de ontwikkelingen van heel Numansdorp-Zuid, zoals die staan beschreven in het Masterplan (KuiperCompagnons 2007). Gezien het verschil in fasering van de verschillende ontwikkelingen zal mogelijk een gronddepot moeten worden aangelegd, bijvoorbeeld in het meest westelijke deel van de Torensteepolder.

De huidige maaiveldhoogtes variëren tussen NAP -0,40 m en NAP + 0,45 m. Ten behoeve van de natuurontwikkeling zal zoveel mogelijk (tenminste) de bouwvoor worden afgegraven, de bovenste 30 cm. Uitzondering vormen de plaatsen met houtwallen, hoogstamboomgaarden en de huiskavels. De hoogstamboomgaarden en de huiskavels hebben een ontwatering van (ongeveer) 100 cm ten opzichte van het verhoogde winterpeil (NAP -0,40 m), oftewel NAP + 0,60 m.

In de tabel hiernaast zijn de maaiveldhoogtes van de verschillende natuurdoeltypen weergegeven. Hierbij wordt uitgegaan van het voorgestelde flexibel peilbeheer (zp: NAP -1,00 m; wp: NAP -0,40 m). Mocht uit een nader onderzoek naar de (gesloten) grondbalans blijken dat de voorgestelde maaiveldhoogtes omhoog of omlaag moeten, dan dienen het voorgestelde zomer- en winterpeil evenveel mee te stijgen of te zakken.

Natuurdoeltype	Maaiveld
Kanaal en vaart (kreken, hoofdwatergang en de grote waterpartij rond de noordelijke huiskavels)	NAP -2,50 m (tot max. -3,40m)
Gebufferde sloot (smallere sloten)	tot max. NAP -2,00 m
Moeras (waterriet en biezen)	NAP -0,90 m tot NAP -1,90 m of lager
Moeras (droogvallend water en pioniermoeras)	NAP -0,60 m
Natte strooiselruigte	NAP -0,40 m
Wilgenstruweel	NAP -0,40 m
Zoom, mantel en droog struweel (braam- en doornstruweel) van het rivieren- en zeekleigebied	NAP + 0,00 m
Elzen-essenhakhout en -middenbos	NAP + 0,00 m
Bloemrijk grasland (Kamgrasweide) van het rivieren- en zeekleigebied	NAP + 0,00 m
Bloemrijk grasland (Glanshaverhooiland) van het rivieren- en zeekleigebied	NAP + 0,10 m

6. Inrichting, beheer en subsidies

Het beheer moet gericht zijn op continuïteit. Inrichting en beheer zullen daarom georganiseerd en gefinancierd worden door een Vereniging van Eigenaren, waarin alle landgoedeigenaren plaats nemen. De kosten zullen evenredig met de oppervlakten van de verschillende landgoederen worden gedragen. Eigenaren van landgoederen zijn verplicht het natuurgebied in stand te houden en te beheren volgens dit Landschapsplan. Eigenaren dienen zich te onthouden van activiteiten die de ontwikkeling van de natuur schaden of hinder aan de natuur of de bezoekers van het opengestelde gedeelte, behoudens de gebruikelijke beheerswerkzaamheden (Commissie Hoeksche Waard 2005).

Het eigenlijke beheer kan worden uitbesteed. Het Hoekschevaards Landschap (HWL) heeft reeds aangegeven geïnteresseerd te zijn om offerte uit te brengen voor het beheer. HWL is daarnaast bereid advies te geven bij de inrichting.

Gesteld kan worden dat het beheer extensief tot zeer extensief kan zijn. In paragraaf 5.2.5 is per natuurdoeltype het gewenste beheer aangegeven (Bal et al. 2001, Hennekens et al. 2005). De kamgrasweides ten zuiden van de kreek in de zuidelijke landgoederen dienen (zeer) extensief jaarrond begrast te worden. Dit kan het beste gebeuren met twee tot maximaal acht runderen (Londo 1997). Indien landgoedeigenaren paarden in hun bezit hebben, kunnen deze echter ook worden ingezet voor het beheer van deze bloemrijke graslanden. Het gaat dan om twee tot maximaal acht paarden. Bij meer dan acht grote grazers (koeien, paarden of een combinatie) wordt het beheer te intensief en gaat dit ten koste van de natuurdoelstelling. Op het perceel kamgrasweide in de noordelijke zone kan volstaan worden met begrazing door maximaal één rund of paard. In het begin van het ontwikkelingsbeheer van de kamgrasweides mag de begrazingsintensiteit groter zijn. Deze kan daarna (zeer) geleidelijk afnemen.

Voor het beheer van de landgoederenzone zijn mogelijk subsidies aan te vragen uit het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Het zou dan gaan om de Subsidieregeling Natuurbeheer van de Provincie Zuid-Holland.

Literatuur

- Bal, D., H.M. Beije, M. Fellingier, R. Haveman, A.J.F.M. van Opstal & F.J. van Zadelhoff 2001. Handboek natuurdoeltypen. Tweede, geheel herziene editie. Expertisecentrum LNV, Wageningen.
- Bureau Waardenburg 2006. Oriëntatiefase Natuurbeschermingswet 1998 Numansdorp-Zuid. Rapport nr. 06-078. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Commissie Hoeksche Waard 2005. Nota Nieuwe Landgoederen in de Hoeksche Waard. Commissie Hoeksche Waard, Dordrecht.
- Dijk, A. van 1992. Een keizerlijk cadeau. Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen, Numansdorp.
- Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland 2007. Regels voor Ruimte. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, Den Haag.
- Hennekens, S.M., J.H.J. Schaminée & A.H.F. Stortelder 2005. SynBiosys, een biologisch kennisstelsel ten behoeve van natuurbeheer, natuurbeleid en natuurontwikkeling. Versie 1.17. Alterra, Wageningen.
- KuiperCompagnons 2005. Gemeente Cromstrijen Structuurvisie. "De Verdieping". Gemeente Cromstrijen, Numansdorp / KuiperCompagnons, Rotterdam.
- KuiperCompagnons 2007. Numansdorp aan het Hollandsch Diep. Een Masterplan voor Numansdorp-Zuid. Gemeente Cromstrijen, Numansdorp / Midstate V.O.F., Woerden / KuiperCompagnons, Rotterdam.
- Londo, G. 1997. Natuurontwikkeling. Bos- en Natuurbeheer in Nederland. Deel 6. Backhuys Publishers, Leiden.
- Ministerie van LNV 2007. Ontwerpbesluit Hollands Diep. URL: http://www2.minlnv.nl/thema/groen/natuur/Natura2000_2006/gebieden.htm#111.
- Ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ 2006. Nota Ruimte. Ruimte voor Ontwikkeling. Deel 4: tekst na parlementaire instemming. Ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ, Den Haag.
- Nelen & Schuurmans Consultants 2004. Waterstructuurplan Hoeksche Waard. Waterschap De Groote Waard, Klaaswaal / Zuiveringschap Hollandse Eilanden en Waarden, Dordrecht.
- Provinciale Staten 2007. Herziening streekplan Zuid-Holland Zuid, Hoeksche Waard. URL: http://www.zuid-holland.nl/index/overzicht_regios/index_regio_zh Zuid/content_streekplan_zuid/content_hoekschewaard.htm.
- Provincie Zuid-Holland 2001. Streekplan Zuid-Holland Zuid 2000. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- Provincie Zuid-Holland 2008. Cultuurhistorische Hoofdstructuur. Digitale kaart cultureel erfgoed Zuid-Holland. URL: <http://chs.zuid-holland.nl>.
- Stichting voor Bodemkartering 1967. Bodemkaart van Nederland. Schaal 1 : 50 000. Blad 43 Oost. Willemstad. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Van Empelen van Aalderen Partners 2007. (Verblijfs)recreatieve voorzieningen en landgoederen, Numansdorp-Zuid. Aanmeldingsnotitie m.e.r.. Rapport nr. 07M11-01 Van Empelen van Aalderen Partners, Heemstede.
- Witteveen+Bos 2006. Grip op locatie-analyse ontwikkeling Numansdorp-Zuid. Rapport nr. NMD6-1. Witteveen+Bos, Den Haag.

Colofon

Projectteam

KuiperCompagnons

Huib Niesen (directeur / supervisor)

Maarten van Vuurde (landschapsarchitect)

Marianne Zeedijk (landschapsontwerper)

Met ondersteuning door medewerkers van verschillende disciplines van KuiperCompagnons.

Met dank aan & in overleg met ...

Gemeente Cromstrijen

Dammis de Geus

Ad Herweijer

Inge Stoof-van den Berg

Waterschap Hollandse Delta

Pleun Notenboom

Hoekschewaards Landschap

Albert van Alphen (voormalig voorzitter)

Joost Kievit (voorzitter)

Cees Mesker (terreinbeheer)

LEGENDA

Voor publiek toegankelijk deel landgoed (minimaal 90% van oppervlakte)

Water
(kreken, vijvers, sloten)

Glanshaverhoiland

Wilgengriend

Ploniermoeras

Rietmoeras

Natte strooiselruigte

Kamgrasweide

Wilgenstruweel

Eizen-essenhakhout

Houtwal met populieren,
iepen en / of essen

Hoogstamboomgaard

Wilgenstruweel als
erfafscheiding huiskavel

Knotwilgen als
erfafscheiding huiskavel

Privaat deel landgoed (maximaal 10% van oppervlakte)

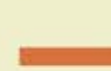

Huiskavel (vorm indicatief)

Bouwvolume landhuizen
(vorm en ligging indicatief;
max. 20% van huiskavel)

Voor publiek toegankelijke route (minimaal 25 m / ha landgoed)

Gecombineerd
fiets- / wandelpad,
met fietsparkeerplaatsen

Wandelpad

Route naar
hoogstamboomgaard &
oprit huiskavel

Omgeving

Eesenaan
op Schuringsedijk

Populierenlaan met
onderbegroeiing van
essenhakhout
op Torensteepolderse Kade

Losse populierenrij
langs
Nieuwe Oosterse Polderdijk

Dijk

Bestaand agrarisch gebied

Natuurontwikkeling
(Deltanatuur)
in Polder de Oostersche
Bekade Gorzen

Bestaande bebouwing

Bestaande asfaltweg

0 100 200 300 400 500 meter

